

Religijski elementi u diskursu motivacijskih govornika

Nizek, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:514136>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-07**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju

Katedra za antropologiju

Petra Nizek

Religijski elementi u diskursu motivacijskih govornika

Diplomski rad

Mentor: dr.sc. Hrvoje Čargonja

Zagreb, listopad 2021.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad *Religijski elementi u diskursu motivacijskih govornika* izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora dr.sc. Hrvoja Čargonje. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Petra Nizek

Sažetak

Religijski elementi u diskursu motivacijskih govornika

Ovaj rad istražuje postojanje religijskih elemenata u diskursu motivacijskih govornika na primjeru Ane Bučević. Kvalitativna analiza diskursa kojim se Ana služi u svojim YouTube videima iznjedrila je središnju kategoriju koja opisuje proces usklađivanja s nefizičkim, a koji se sastoji od tri glavne potkategorije: kreiranja, osvještavanja i vjere. Tako se kao osnovna nit učenja Ane Bučević otkriva težnja za ujedinjenjem s božanskim. U ostvarivanju se te težnje teorija i praksa, odnosno osvještavanje i kreiranje, usko kombiniraju, a vjera je ključni element koji ih veže u koherentnu cjelinu. Teorijska prizma šamanskog svetog jastva Jacoba Pandiana osvjetljava rezultirajući proces kao spajanje simboličkog jastva sa svetim jastvom te naglašava važnost osobne transformacije kroz koju sljedbenik Aninog učenja prolazi. S obzirom na to da Pandian upravo taj proces smatra osnovnim religijskim procesom, držim da je moje istraživanje doista u učenju Ane Bučević detektiralo postojanje religijskih elemenata.

Ključne riječi: motivacijski govornik, religioznost, duhovnost, Ana Bučević, Zakon privlačenja

Summary

Religious Elements in the Discourse of Motivational Speakers

The paper is based on a case study of Ana Bučević, a Croatian motivational speaker. A qualitative analysis of the public discourse Ana uses in her YouTube videos has resulted in the emergence of one central category – aligning oneself with the nonphysical. The main category consists of three subcategories: creating, raising one’s consciousness, and faith. The processes of creating and raising one’s consciousness can roughly be seen as the practical and theoretical domain of Ana’s teaching. As such, they are tightly intertwined, held together by faith. Through these, the pursuit of uniting with the divine reveals itself as the very core of Ana’s teaching. Using Jacob Pandian’s theoretical lens of the shamanistic sacred self, this pursuit can be understood as a process of aligning the symbolic self with the sacred self. Since it is this very process that Pandian deems to be the most basic religious process, it can be concluded that Ana’s teaching contains religious elements.

Keywords: motivational speaker, religiosity, spirituality, Ana Bučević, Law of Attraction

Sadržaj

1.0. Uvod	6
2.0. Pandianovo sveto jastvo i suvremena religioznost	9
2.1. Sveto jastvo	11
2.1.1. Šamanizam i svećeništvo	13
2.1.2. Mitovi i rituali	14
2.1.3. Religijski pokreti i njihovi proroci	16
2.2. New Age i moderna duhovnost	17
2.3. Sakralizacija jastva i demonizacija društva	19
3.0. Tko je Ana Bučević?	21
3.1. Motivacijski govornik ili <i>life coach</i> ?	22
3.2. Anino učenje – filozofija <i>New Agea</i>	24
3.2.1. Zakon privlačenja i vlastita odgovornost	25
3.2.2. Različitost praksi i relativnost iskustva – „svi su u pravu“	28
3.2.3. Demonizacija društva	30
3.3. Seminar, edukacija i emotivnost	32
3.3.1. Ludost ili samo skriveni Diskurs?	35
3.3.2. Čudesne priče i ježenje	37
4.0. Usklađivanje s nefizičkim: kreiranje, osvještavanje i vjera	41
4.1. Kreiranje	41
4.2. Osvještavanje	45
4.2.1 Tko smo zaista?	46
4.2.2. Emocija – most između prirodnog i natprirodnog	48
4.3. Vjera	49
4.4. Usklađivanje s nefizičkim	51
4.5. Šamansko sveto jastvo i komunikacija sa svetim	53
4.6. Mitovi i temeljno obećanje	55
4.7. Individualizam i društvena odgovornost	57
5.0. Zaključak	61
Literatura	63

1.0. Uvod

O zapadnom se postmodernom svijetu već dugi niz godina govori kao o sekularnom svijetu s opadajućim utjecajem religije. Neosporiva je činjenica da religija u većini kulturološki zapadnih država doista nema ni približno jednak politički ni javni utjecaj kao nekada. U SAD-u su se još sredinom prošloga stoljeća počeli pojavljivati novi duhovni pokreti koji su svoju inspiraciju nerijetko crpili iz starih tradicionalnih religija, iako se najčešće odbijaju jasno povezati s ikakvim institucijama, osobito religijskim. Ovakvi se pokreti obično ni ne percipiraju kao religijski budući da često nemaju ni konzistentnost niti strukturu kakvu smo navikli vidjeti kod onoga što smatramo religijom. Ovi su se pokreti proširili i izvan granica SAD-a te su se u zadnjem desetljeću počeli javljati i u Hrvatskoj, u čemu je Internet svakako imao veliku ulogu. Jedan od najpoznatijih takvih duhovnih pokreta svakako je *New Age* koji svojim sljedbenicima nudi dolazak novog, svjesnijeg doba.

Na policama se gotovo svih domaćih knjižara, najčešće pod sekcijom gdje se nalazi alternativna literatura i literatura za samopomoć (engl. *self-help*), može pronaći cijeli niz raznih knjiga koje su pisali autori koji se nerijetko mogu svrstati baš unutar okvira *New Agea*. Među njima su i knjige jedne domaće autorice, Ane Bučević, koja je možda i najutjecajnije motivacijska govornica u Hrvatskoj, ako ne i na cijelom Balkanu. Iako je Hrvatska, unatoč svojoj socijalističkoj povijesti i europskom sekularizacijskom trendu, uspjela zadržati vrlo visok postotak katolika u svojoj populaciji, Anu i njeno učenje, koje poprilično odstupa od učenja katoličke Crkve, na društvenim mrežama prati nekoliko stotina tisuća ljudi. Ovo istraživanje na primjeru Ane Bučević i njenog učenja propituje postoje li ipak u takvim duhovnim pokretima barem neki religijski elementi i ako da, kakvi?

Diskurs koji Ana Bučević koristi u svojim YouTube videima, objavljenih na njenom kanalu pod nazivom Safari Duha¹, podvrgnula sam kvalitativnoj analizi. Obradeno je trinaest videa, objavljenih u periodu od 2013. do 2020. godine u rasponu trajanja od svega par minuta pa do preko 45 minuta. U obradu sam uključila i bilješke sa jednog jedinog seminara Ane Bučević na kojem sam uspjela sudjelovati 23.2.2020., netom prije pojave pandemije COVID19 u Republici Hrvatskoj. Zbog toga, nažalost, daljnje sudjelovanje na sličnim događajima nije bilo

¹ Na dan 17.6.2021. ima preko 253 000 pretplatnika.

moгуće. Zbog toga sam odlučila istraživanje preusmjeriti na ono što mi jest bilo dostupno, a to su bila upravo gore spomenuta videa.

Smatram da je prednost takvoga materijala to što je Ana u njima govorila o temama koje sama smatra važnima te to što takvog materijala ima mnogo (preko 700 videa) pa se kod nejasnoća uvijek može zaroniti u dodatni video. Nedostatak je, naravno, taj što, iako je u videima sve ispričano Aninim riječima, to ipak nije isto što i intervju. Također, ne mogu nikako sa sigurnošću znati do koje su mjere analizirana videa uređivana, no usudila bih se pretpostaviti da nisu mnogo. Nisam primijetila gotovo nikakve vidljive manipulacije video materijalom u smislu rezanja kadrova ili bilo kakve vizualne intervencije u sadržaj (osim uvodne špice kod najstarijih videa). Također, nije se činilo ni da je sam sadržaj pretjerano skriptiran, ako uopće i jest.

U istraživanju sam primijenila pristup utemeljene teorije, primarno vođena pristupom Kathy Charmaz (2006) prikazanog u knjizi *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. Istraživač ovakvim pristupom započinje svoju analizu od samih podataka, te njegova analiza, idealno, nije vođena nikakvim prethodno uspostavljenim teorijama ili idejama. Na temelju onoga što istraživač primjećuje u podacima postavljaju se daljnja pitanja i uspostavlja smjer istraživanja te se pomalo grade kategorije koje se u konačnici mogu smisleno objediniti i povezati unutar jedne središnje kategorije. Jedina misao vodilja koja me usmjeravala u ovome istraživanju bila je potraga za religijskim, iako većinu istraživanja nisam čak imala ni točnu definiciju toga što bi točno bilo to religijsko.

Oko samih sam se metoda i načina kodiranja dodatno informirala u knjigama H. Russell Bernarda (1998) i osobito Johnnyja Saldañe (2009). Za obradu podataka koristila sam *NVivo 12 Plus* program za kvalitativnu analizu podataka. Najprije sam pristupila transkripciji i kodiranju bilješki sa seminara, a zatim transkripciji i kodiranju nekih od Aninih najgledanijih videa. U konačnici sam pristupila transkripciji i kodiranju ostalih videa kojima sam pristupila kako bih razjasnila nejasnoće dok nisam zaključila da sam u okviru ovog istraživanja dobila dovoljno jasnu sliku, što zadovoljava kriterij zasićenja podataka. Nakon što mi je kroz moju analizu izronila središnja kategorija *Usklađivanje s nefizičkim*, pristupila sam potrazi za

odgovarajućim teorijskim okvirom koji sam i pronašla u teoriji Jacoba Pandiana (1991) i njegovom konceptu šamanskog svetoga jastva. Njegov je pristup semiotički, a religiju definira kroz koncept proizvodnje i održavanja simboličkog jastva kao svetog ili natprirodnog (ibid. 4). Središnja kategorija ovo istraživanja, *Usklađivanje s nefizičkim*, odraz je upravo takvog procesa koji teži kroz osobnu transformaciju simboličko jastvo što više približiti i ujediniti sa svetim jastvom. Pandianova teorija pruža osnovni okvir za interpretaciju rezultata ovog istraživanja.

Također, s obzirom da se ipak radi i o analizi diskursa, okrenula sam se James Paul Geeju (2005) i njegovoj knjizi *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*, u kojoj se pojam Diskursa (s velikim početnim slovom) za ovo istraživanje pokazao najvažnijim. Gee (2005; 21) definira Diskurs kao načine kombiniranja i integriranja jezika, djela, interakcija, načina razmišljanja, vjerovanja i vrjednovanja, kao i korištenja raznih simbola, alata i objekata u svrhu oživljavanja određene vrste društveno prepoznatog identiteta. Ovakav Diskurs sa velikim d u suprotnosti je sa diskursom koji obuhvaća samo jezik. Ovo mi je istraživanje omogućilo upravo razumijevanje Aninog Diskursa koji me je na samom seminaru nerijetko ostavio zbunjenom.

U prvom dijelu rada predstavljam teorijski okvir ovog istraživanja, zatim prikazujem svoja iskustva sa seminara Ane Bučević te u konačnici razlažem rezultate same kvalitativne analize. Ovo je istraživanje o učenju Ane Bučević, uz pomoć Pandianovog teorijskog okvira, ustvrdilo postojanje religijskih elemenata. Oni se primarno prikazuju u obliku vjerovanja u svetu, iskonsku srž svakog pojedinca te njegove bezuvjetne povezanosti sa božanskim. Sljedbenik ovog učenja prolazi kroz osobnu transformaciju potaknutu procesom usklađivanja sa božanskim. Glavni je cilj Aninog učenja, u suštini, upravo približiti se onome što se smatra božanskim.

2.0. Pandianovo sveto jastvo i suvremena religioznost

Kako bismo mogli početi istraživati i raspravljati o religijskim elementima u diskursu motivacijskih govornika, prvo je potrebno raspraviti o tome što bi to točno bili religijski elementi te ponuditi i definiciju unutar okvira ovog rada. Sociološka i antropološka istraživanja religije i religioznosti sežu sve do devetnaestog stoljeća i velikih znanstvenika poput primjerice Emilea Durkheima (1915) i Clifforda Geertza (1960 i 1966). Ne treba zaboraviti ni brojne teološke i filozofske rasprave o religiji koje sežu i mnogo dalje u prošlost, sve do antičkih vremena. Pa ipak, do same definicije religije i religioznosti oko koje bi postojao znanstveni konsenzus je i dalje teško doći, budući da je sama definicija, kao i metode istraživanja, nerijetko pod utjecajem znanstvene discipline istraživača, njegove točke interesa u istraživanju, a i samog predmeta istraživanja. Također, dodatni problem je i što se značajan broj istraživanja u prošlosti bavio religijama zapadnog svijeta, među kojima se osobito ističe kršćanstvo, što je svakako utjecalo na postojanje određene pristranosti pri formuliranju definicija. Imajući te manjkavosti na umu, pokušat ću se ipak usmjeriti ka onom viđenju religije koje za ovaj rad, po mom osobnom sudu, ima najviše smisla.

Zrinščak (2007: 26-27) opisuje dva glavna pristupa definiranju religije: supstantivni i funkcionalni. Prvi je usmjeren ka pronalasku središnje značenjske niti koja bi bila zajednička svim religijama te teži da bude detaljna i precizna, no Zrinščak također navodi da su ovom pristupu glavne mane to što „teško zahvaća religijske promjene“ i što „teško konceptualizira nezapadnjačke (nekršćanske) religije kao i nove vrste spiritualnosti u suvremenom svijetu (npr. New age)“ (ibid. 26). Drugi pristup pak pokušava odgovoriti na pitanje kakvu ulogu religija ima u društvu ili za pojedinačnog čovjeka, a uglavnom kao odgovor nudi „kreaciju smisla ili identiteta“, no takvim se definicijama često zamjera što nisu dovoljno precizne i ne nude dovoljno jasna mjerila po kojima se može tvrditi da nešto doista jest (ili nije) religija (ibid. 27). Budući da se u svom istraživanju bavim društvenom pojavom koja samu sebe ne smatra religijom niti dijelom neke religije, a za koju smatram da ipak sadrži neke religijske elemente, idealno bi bilo za takav fenomen koji se nalazi na rubu religijskog ipak potražiti definiciju koja uzima najbolje od oba svijeta.

Kada se spomene riječ religija, mnogima će na pamet prvo pasti najveće svjetske religije poput kršćanstva ili islama i religijske prakse i doktrine povezane s njima. Dakle, moglo bi se reći da se religiju i religioznost često povezuje s institucionaliziranim oblicima vjerovanja i štovanja, no jednako se tako može reći i da razni oblici religioznosti postoje i izvan okvira samih religijskih institucija. Dobar primjer za to su različite prakse i vjerovanja iz sfere pučke pobožnosti, kojom se sa nemalim istraživačkim interesom bavila i hrvatska etnologija, a čiji kratki pregled je ponudila Marijana Belaj (2014) u svom radu *Religijske teme u hrvatskoj etnologiji u proteklih četvrt stoljeća*. U tom radu Belaj tvrdi sljedeće: „Premda religija institucionalizira religioznost, to ne isključuje postojanje drukčijih štovanja i načina na koje se to štovanje iskazuje“ (ibid. 15). Naravno, ova je izjava izrečena u kontekstu pučke pobožnosti koja je kao takva usko vezana uz religiju - iako se ne ispoljava nužno na načine priznate i prepoznate od strane religijske institucije. Ipak, smatram da se može tumačiti i malo šire. Navedena rečenica implicira da religioznost postoji neovisno od religije kao institucije i da, u stvari, religija normira religioznost i daje joj određen oblik. Dakle, nije religiozno samo ono što je institucionalizirano, što je i logično jer ako bismo svoju definiciju religije temeljili na tome, kako bismo ikada mogli, primjerice, prepoznati religiju u njenim ranijim fazama?

Jedan od oblika u kojemu se religioznost izvan institucionalnih okvira može pojaviti jest pojedinačna, osobna religioznost. Kako bih ilustrirala koliko je takva religioznost važna za razumijevanje i istraživanje religioznosti u njenoj ukupnosti, osvrnut ću se ukratko na jedan od modela za njeno istraživanje. Budući da se religioznost ispoljava na više načina, jedna od njenih važnijih osobina jest multidimenzionalnost. Jedan od poznatijih multidimenzionalnih modela za istraživanje religioznosti ponudili su Cornwall et al. u svom radu iz 1986. u kojem su proveli istraživanje nad Mormonima. Taj su konceptualni model uspostavili kombiniranjem kognitivne, afektivne i bihevioralne komponente (koje se u suštini odnose na religijska vjerovanja, religijske osjećaje i religijska ponašanja) sa dva društvena religijska modaliteta – osobnim i institucionalnim – iz kojih u konačnici proizlazi sljedećih šest dimenzija: tradicionalna i partikularistička doktrina (kognitivna), duhovna i crkvena predanost (afektivna), te religijske prakse i participacija (bihevioralna) (ibid. 227-228). Francis-Vincent et al. su 2015. godine u svom među-religijskom komparativnom istraživanju primijenili isti, ali unaprijeđeni model te kao šest dimenzija religioznosti navode sljedeće: u kognitivnu kategoriju uvrštavaju znanje o institucijskoj doktrini i osobna vjerovanja, u normativnoj se kategoriji nalaze dimenzije institucionalnih etičkih posljedica te osobna moralna savjest, a u posljednjoj

se, ekspresivnoj, kategoriji nalaze institucijski službeni rituali i osobno štovanje (ibid. 88). Pri usporedbi možemo vidjeti da je tijekom vremena ovaj model u svojoj suštini zadržao svoju metodološku vrijednost, ali se jednako tako može vidjeti i teorijski pomak ka preciznijem određivanju. U afektivnoj se komponenti uočila normativna vrijednost, a svakako je zanimljivo i jasnije prepoznavanje i razgraničavanje osobne i institucionalizirane religioznosti tako da je dimenzija osobne religioznosti s vremenom ipak poprimila veći značaj pri istraživanju. Ovo je samo jedan od pokazatelja kako se u proučavanju religije u znanstvenim krugovima s vremenom sve više razvijala svijest o važnosti osobne religioznosti i o potrebi njenog proučavanja.

2.1. Sveto jastvo

Glavni teorijski okvir za svoje sam istraživanje pronašla u teoriji Jacoba Pandiana koju je iznio 1991. u svojoj knjizi pod nazivom *Culture, Religion, and the Sacred Self: A Critical Introduction to the Anthropological Study of Religion*. Pandian polazi od teze da religija svoje korijene ima u simbolizaciji ljudskog identiteta kao nadnaravnog, odnosno, obilježenog kvalitetama koje izlaze izvan okvira fizičkog ili prirodnog svijeta. Simbole koji označavaju 'tko/što sam ja' i 'tko/što je natprirodno' smatra univerzalnima, no istovremeno i vrlo diversificiranima s obzirom da svaka kultura uvijek arbitrarno bira i stvara vlastite simbole jer značenje smatra kulturno uspostavljenom realnosti (ibid. 3). Njegov se pristup stoga može opisati kao semiotički. Pandian svoja istraživanja fokusira na prirodu odnosa između *simbola svetog drugog* i *simbola jastva*. Prvi se odnose na kulturne reprezentacije (simbole) natprirodnih bića, entiteta i moći koje označavaju njihovo postojanje i njihove osobine, a drugi se odnose na kulturne reprezentacije (simbole) ljudskog identiteta te opisuju što u stvari znači biti čovjekom (ibid. 3).

Upravo u odnosu tih dvaju vrsta simbola Pandian pronalazi svoju glavnu tezu: religiju opisuje kao koncept za identifikaciju kulturnih fenomena koji se odnose na produkciju i održavanje *simboličkog jastva kao svetog ili natprirodnog* (ibid. 4). Iz Pandianove se teze može iščitati da veliki značaj pridaje konceptima svetog i natprirodnog. Kao što i sama riječ nalaže, natprirodno je ono što je 'iznad' prirode, 'iznad' onog što je opipljivo i fizički prisutno, onog što možemo

primijetiti i osjetiti svojim fizičkim osjetilima². Budući da čovjek voli razumjeti svijet kojega je dio i budući da tokom svog života nerijetko doživljava situacije i okolnosti koje ne može direktno objasniti kao logičan i smislen dio fizičkoga svijeta, nije rijetkost da objašnjenje potraži upravo u postojanju nečeg ili nekog onostranog koje naizgled postoji izvan zakonitosti fizičkog svijeta i koje se nerijetko upravo u te zakonitosti upliće. U nekom trenutku, to nešto onostrano čovjeku može postati sveto, dobiti svoj simbolički oblik i postati vrijedno (ili čak nužno) štovanja. U kršćanstvu je, primjerice, sveto simbolizirano kao Bog Otac, Sin Spasitelj, Duh Sveti i Majka Djeвица (između ostalog). Izvan kršćanstva svetim se mogu smatrati duše i duhovi, sile prirode i raznorazni bogovi, bića i apstraktne moći, i oni ne moraju nužno biti benevolentni.

Pojam svetog kao središte definicije tipičan je primjer supstantivnog pristupa definiranju religije (Zrinščak 2007: 26). Religija svojim objašnjenjima teških i zbunjujućih situacija, poput smrti i patnje, omogućava simboličkom jastvu da ostane cjelovito i koherentno unatoč nelogičnostima i diskrepancijama fizičkog svijeta i kulture, a to čini tako da uspostavlja i održava simboličko jastvo kao sveto (Pandian 1991: 88). Dakle, Pandian kao važan dio svojeg pristupa opisuje i funkciju religije, a to je da osobnom ljudskom identitetu pruži stabilnost usprkos životnim i okolinskim nestabilnostima, što njegovom viđenju religije daje i funkcionalistički prizvuk. Pojednostavljeno rečeno, glavni se fokus Pandianove teze može opisati kao ujedinjenost osobnog i božanskog unutar ideje o „svetom ja.“

Kod Pandiana je zanimljivo što se čini da upravo taj proces *stvaranja* svetog jastva smatra ključnim religijskim procesom. Upravo dešifriranje tog procesa smatra nužnim za razumijevanje religijskih fenomena. Potrebno je identificirati kulturni lokus jastva te pokazati kako formulacije svetog drugog omogućuju simboličkom jastvu da postane i ostane koherentno, odnosno, potrebno je analizirati kako razne religijske domene - poput mitova, rituala, šamanizma i vještičarenja - transformiraju biološki ljudski identitet u onaj nadnaravni (sveti) stvarajući veze između simboličkog jastva i svetog drugog (ibid. 87-88). Dakle, do stabilnosti koju ljudskom identitetu nudi stvaranje 'svetog ja' dolazi se transformacijom,

² Isto značenje je zadržano i u engleskoj inačici *supernatural* kojom se Pandian koristi budući da se, prateći etimologiju riječi, pokazuje da je latinsko značenje riječi *super* upravo - iznad.

osobnom preobrazbom. U sljedećem ću poglavlju predstaviti dva prototipna načina na koji se, prema Pandianu, spomenuta transformacija može odviti u praksi.

2.1.1. Šamanizam i svećeništvo

Transformacija ljudskog fizičkog „ja“ u sveto i nadnaravno „ja,“ prema Pandianu (1991: 88), može rezultirati stvaranjem jednog od dva idealna, suprotna, sveta jastva: šamanskog i svećeničkog. No, oni nisu međusobno isključivi niti se uvijek pojavljuju u idealnim oblicima. Važno je dakle imati na umu da su ova dva modela kreiranja svetog identiteta predstavnici dva različita pola istog spektra. Oba uključuju interakciju sa svetim drugim, ali na različite načine. Kako Pandian (ibid. 89) navodi, šamansko jastvo uključuje interakciju sa svetim drugim koja označava biološke ili psihološke procese i može predstavljati spajanje ili ujedinjenje upravo s biološkim i psihološkim osobinama svetog drugog. Ovakvo se jastvo obično javlja u situacijama grupne ili individualne krize. Biti u kontaktu ili ujedinjen sa svetim drugim krajnji je izvor integracije za simboličko jastvo.

Karakteristike šamanskoga jastva važne su za kasniju analizu predmeta ovog istraživanja. Osobito bih istaknula element osobnog povezivanja s biološkim i psihološkim značajkama svetog drugog te krizne okolnosti kao one u kojima se šamansko jastvo pojavljuje i potencira. Vidjet ćemo da se u filozofiji Ane Bučević teži upravo postizanju određenih psiholoških (pa i fizičkih) stanja kroz ujedinjenje sa svetim drugim i da se upravo fizička, tjelesna reakcija tumači kao direktna manifestacija potpune povezanosti s tim svetim drugim. Također, smatram da postoje i snažni indikatori da je jedan od glavnih razloga za pristupanje ovom učenju upravo želja, pa i potreba, pojedinaca da pronađu izlaz iz krize koju osjećaju u svom osobnom životu.

Svećeničko jastvo, s druge strane, označava društvene i političke procese te može predstavljati internalizaciju ili odbacivanje upravo tih društvenih i političkih osobina svetog drugog. Ovakvo jastvo daje legitimitet kulturnom redu tako što društvene i političke konvencije čini koherentnima (Pandian 1991: 89). Svećeničko se jastvo češće javlja u kasnijim fazama razvoja religije, kad je ona već počela prodirati u pore društva i u tom smislu postala nešto stabilnija. Zbog toga svećeničko jastvo neće biti toliko važno za ovo istraživanje, pogotovo stoga što sam u procesu istraživanja naišla na znakove odbacivanja društvenih i tradicionalnih religijskih

normi, umjesto njihovog potvrđivanja, što se više uklapa u okvir Pandianovog šamanskog svetog jastva. Dakle, smatram da se prisutnost bilo svećeničkog bilo šamanskog svetog jastva, onakvih kakvima ih je Pandian opisao, može označiti kao prisutnost religijskog elementa. Pandian (1991: 90) također napominje da ova dva modela svetog jastva nisu ograničena samo na religijske specijaliste koje nazivamo šamanima ili svećenicima. Drugi pojedinci također mogu usvojiti ova jastva u odnosu na to kako koriste simbole svetog drugog. Ovo je značajno za moje istraživanje jer ću kasnijom analizom pokazati da se u učenju Ane Bučević od svih sljedbenika očekuje usmjerenost na postizanje sklada sa svetim drugim. To se, dakle, ne smatra samo nečime što je rezervirano za 'vođu' ili 'učitelja', već je dostupno svima.

2.1.2. Mitovi i rituali

Svi smo mi još u djetinjstvu slušali raznorazne priče naših baka među kojima bismo sigurno mogli naći i neke mitove, a doživjeli smo u svom životu i neke rituale poput, recimo, norijade ili krizme. Naravno, samo su neki mitovi i rituali religijski, no upravo su ti važni u kontekstu ovog rada. Religijski mitovi i rituali primarne su kulturne domene u kojima se odvija uspostava, održavanje, procjenjivanje i dramatizacija svetoga jastva (Pandian 1991: 91). Dakle, upravo se kroz njih može istkati osobni sveti identitet. Kroz njih se svetom identitetu može podariti smisao, logika i oživotvorenje u ovom fizičkom svijetu.

Mitovi otkrivaju ili komuniciraju istinu svojim sljedbenicima i tako im pomažu da se nose s nedaćama i životnim kontradikcijama - odgovaraju na pitanja o prirodi života, smrti, kozmosa i sl., i pritom inkorporiraju simbole svetog drugog (ibid. 92). Mitovi, dakle, daju smisao onome što je vjerniku isprva besmisleno i pružaju objašnjenje za ono što mu je ispočetka bilo neobjašnjivo. Oni rasvjetljavaju tamu teških pitanja na koja društvo ne može odgovoriti. Pandian (1991, 132) govori o svojevrsnom 'otkrivanju istine' - vjernik doista prihvaća mit kao istinu koja mu, na neki način, olakšava život. Vidjet ćemo kasnije u analizi kako se u diskursu Ane Bučević doista otkrivaju mitovi koji se doživljavaju kao Istine³ o funkcioniranju svemira

³ U ovom radu koristim riječ Istina, sa velikim početnim slovom, kako bih označila narrative, vjerovanja i predodžbe o svijetu koje Ana i njeni pratitelji smatraju istinitima, čak i činjeničnima, te kako bih naznačila razliku od istine, pisane malim početnim slovom, koja pripada širem društvu.

i ulozi i značenju čovjeka i njegovog života na Zemlji, a upravo se spoznaja i stjecanje znanja o toj Istini smatra onim što čovjeku u život donosi jasnoću i lakoću.

Pandian (ibid. 92) predlaže da su mitovi kulturni diskursi o transformaciji ljudskog identiteta jer povezuju simbole jastva i svetog drugog te da se u mitovima ljudski život pokazuje značajnim jer oni služe kao ogledalo u kojem se može ogledati vlastita svetost. Na mitove se, dakle, može gledati kao na kulturno zabilježen proces promjene koji prikazuje evoluciju vlastitog simboličkog jastva u sveto jastvo. Kao takvi, mitovi služe vjernicima kao podsjetnik da isto mogu ostvariti ili postići i oni sami. Prenosjenjem religijske istine, mitovi vjernika nutkaju da potraži i potencijalno uvidi svetost i u samom sebi, u vlastitom identitetu, jer mu tako postaje jasna njegova povezanost sa božanskim. Na taj način, kako Pandian (1991: 132-133) navodi, vjernici mogu pronaći smisao u svom životu i postići integraciju simbola jastva i upravo je to ono što mitovi pružaju: kulturno značajni i koherentni model jastva. I zato nije važno jesu li istine koje mitovi otkrivaju empirički točne, ono što je važno jest to da ih vjernici prihvaćaju kao istinite.

Što se rituala tiče, Pandian (ibid. 92) ih definira kao komunikaciju između simbola jastva i simbola svetog drugog te smatra da služe kao kulturne arene u kojima sudionici doživljavaju transformaciju ljudskog identiteta i u kojoj mogu vidjeti ili osjetiti prisutnost svetog drugog te se s njime spojiti. Jednostavnije rečeno, svrha rituala je postići ujedinjenje sa svetim drugim u praksi, a značajno je i to što tijekom rituala sudionici mogu *doživjeti* prisustvo onostranog i *proživjeti* spajanje s istim. Kao jedno od važnijih obilježja rituala, Pandian (ibid. 151) smatra tehnike preokretanja društveno ustanovljenih i/ili očekivanih ljudskih značajki ili ponašanja. Tijekom rituala ono što je inače neprihvatljivo postaje prihvatljivo.

Rituali su za Pandiana (ibid. 153) važan dio šamanskog svetog jastva jer se ono stvara upravo spajanjem simboličkog jastva sa simbolima svetog drugog, kroz ritual, i upravo se tehnike preokretanja koriste u svrhu testiranja validnosti tog spajanja ili moći svetog drugog. Naspram mitova, koje se u pravilu ne može konkretno testirati, rituali su usmjereni na postizanje određenog, stvarnog, rezultata uz pomoć svetog drugog. S obzirom na to da je kontakt ili identifikacija sa svetim drugim sama po sebi iskustvena, potvrđivanje simbola svetog drugog

dogaća se čak i kad željeni rezultati nisu ostvareni (Pandian 1991: 154). Rituali su dakle praktično i iskustveno orijentirani. Kroz njih pojedinac može testirati istinu o transformaciji u sveto jastvo koja mu je otkrivena u mitovima i iskustveno ju doživjeti, te pritom nastojati uz pomoć svetog drugog postići određene rezultate. Rituali u kontekstu šamanskog svetog jastva stvaraju transformaciju u psihobiološkim stanjima pojedinca kako bi se postigli određeni rezultati (Pandian 1991: 89). Dakle, osobna se preobrazba kod šamanskog jastva tijekom rituala primarno odvija na osobnoj, psihološkoj i fizičkoj razini.

Vjerujem da se u ovom istraživanju otkrivaju naznake važnosti rituala u učenju Ane Bučević. Ipak, treba naglasiti da ono nije dostatno za donošenje konkretnijih zaključaka na tu temu budući da se ovo istraživanje fokusira primarno na analizu javnog diskursa Ane Bučević, a ne na praktičnu sferu.

2.1.3. Religijski pokreti i njihovi proroci

Pandian (1991: 91) smatra da je njegov model osobito koristan u istraživanju religijskih pokreta. Oni se nerijetko pojavljuju za vrijeme kulturne dezintegracije kako bi pokušali stvoriti integriranu kulturu, a obično im se na čelu nalaze proroci koji obećavaju novi put. Ukoliko taj novi put postane društveno organiziran ili stekne političku moć, nova religijska paradigma je uspostavljena. Pandian (ibid. 91) također smatra da ti proroci promoviraju upravo šamanističko jastvo pri izgradnji novih simbola svetog jastva za sebe i svoje sljedbenike. Religijski su pokreti u pravilu odvojeni (djelomično ili potpuno) od tradicionalnih religijskih institucija iako nerijetko iz njih potječu. Pandianov se pojam kulturne dezintegracije ne mora tumačiti nužno u drastičnom smislu kao nekakvo apokaliptično propadanje kulture, već smatram da se može tumačiti i kao smanjena sposobnost kulture da adekvatno odgovori na potrebe ljudskog bića koji joj pripada.

I dok u zapadnom svijetu prosječni čovjek ipak ne mora toliko strahovati za svoju materijalnu sigurnost i dobrobit, činjenica je da su problemi vezani uz mentalno zdravlje itekako uzeli

maha, osobito vezano uz stres, depresiju i tjeskobu⁴. Ni Republika Hrvatska (kao ni cijela Europska Unija) nije iznimka jer se pokazuje da su poremećaji mentalnog zdravlja i ponašanja na trećem mjestu vodećih zdravstvenih problema i „predstavljaju jedan od prioritarnih javnozdravstvenih izazova“ (Radić, 2017: 20). Očigledno je da se mnogo ljudi teško nosi sa životnim stresovima modernog života i nije neočekivano da će neki od njih pomoć, ili barem podršku, osim u medicini i psihologiji potražiti i u religiji. A ako u tradicionalnim institucijama, bilo religijskim bilo sekularnim, ne pronađu odgovore i rješenja koja traže, kao opcije im se otvaraju tzv. alternativni pristupi. I tu dolazimo do religijskih pokreta i stvaranja uvjeta pogodnih za okretanje uspostavi šamanskog svetog jastva kao izvoru stabilnosti osobnog identiteta.

Jedan od takvih pokreta, koji se sve više širi zapadnim kulturama, jest onaj poznat kao New Age. Iako New Age sam sebe predstavlja više kao modernu duhovnost koja koketira sa znanošću, a ne kao religiju, smatram da su to više-manje samo etikete prilagođene postmodernom sekularnom svijetu. Pandian (1991: 108-109) je već 1990ih prepoznao pojavu raznoraznih kontra-kulturnih intelektualnih pokreta u SAD-u, među kojima je i New Age, te značajke šamanizma u njima. Te značajke uključuju vjeru u više sile s kojima se može stupiti u kontakt uz pomoć 'gurua' ili 'duhovnog vodiča', droga ili rigoroznih meditacija. Upravo te tzv. duhovne vodiče, ili barem neke od njih, možemo smatrati prorocima o kojima govori Pandian u okviru svoje teze. Oni vode novu paradigmatiku religijskog pokreta koji se odvaja od tradicionalno uspostavljenih puteva te usmjeravaju svoje sljedbenike na put osobne transformacije - put koji obećava nove načine i nove oblike življenja.

2.2. New Age i moderna duhovnost

U tradicionalnom smislu izraz duhovnost obuhvaća iskustvenu domenu religije i kao takva je prisutna u svim religijama (Aupers i Hautman, 2008: 798). Takva se duhovnost, dakle, nalazi na pojedinačnoj razini, unutar dimenzije osobne religioznosti, osobito onog dijela koji se odnosi na iskustveni doživljaj religioznog. No, pojam moderne duhovnosti označava ipak nešto drugo. Aupers i Hautman (2008: 798) smatraju da se kod moderne duhovnosti ne radi toliko o

⁴<https://www.mentalhealth.org.uk/statistics/mental-health-statistics-stress>; Mental Health Foundation. Pristupljeno 20.6.2021.

<https://www.apa.org/news/press/releases/stress/2020/infographics-october>; American Psychological Association. Pristupljeno 20.6.2021.

dimenziji koliko o vrsti religije – ona se, smatraju, odvojila od okvira tradicionalnih religija i postoji samostalno i neovisno od njih. Ovaj se rad, dakle, neće služiti terminom duhovnosti u tradicionalnom smislu, već unutar ovog konteksta. Moderna je duhovnost potekla iz New Age pokreta pa se shodno tome ta dva izraza povremeno koriste i kao sinonimi, a u literaturi se nerijetko tim izrazom označava naizgled nekoherentan skup ideja i praksi koji je istovremeno pod utjecajem nekoliko različitih tradicija (ibid. 799). Upravo je ta različitost utjecaja i praksi jedno od glavnih obilježja New Agea pa se onima koji nisu dio tog svijeta sve to može činiti kao nepovezani kaos.

Dok većina pripadnika, primjerice, kršćanstva svoju vjeru ispoljava na relativno slične načine (npr. molitva, odlazak na misu, hodočašća, slavlje svetaka...), sljedbenici moderne duhovnosti svoju vjeru mogu ispoljavati u cijeloj lepezi opcija. Jedna ju osoba može prakticirati kroz astrologiju i tarot, druga kroz yogu i ideju o Božanskoj Ženstvenosti i Muškosti⁵, treća, pak, kroz ideju o povratku Majci Prirodi i buđenju unutarne čarobnice, a četvrta (kao Ana Bučević) kroz učenje o Zakonu privlačenja. Također, ovi primjeri nisu iscrpni niti su to fiksne kombinacije. Štoviše, pojedinac ih može kombinirati kako njemu odgovara i upravo tu dolazimo do sljedeće važne značajke moderne duhovnosti – velikom naglasku na individualnost.

Upravo se zato New Age nerijetko percipira kao svojevrsni *bricolage*, kako to Aupers i Hautman (ibid. 800) nazivaju, no također napominju da bi bilo pogrešno tu osobinu postaviti kao središnju. Štoviše, napominju da su svi Aupersovi kazivači u njegovom istraživanju poricali da je utjecaj određene tradicije u njihovoj praksi središte njihovog pogleda na svijet (ibid. 800). Dakle, svi se ti utjecaji ponašaju kao svojevrsni alati koje svatko ponaosob može izabrati kako bi isklesao duhovnu praksu po svojoj mjeri.

Razlog zbog kojeg je tolika raznolikost unutar jednog okvira moguća možemo pronaći u njihovoj vjeri da je duhovna istina samo jedna i da se do nje može doći na različite načine, a razne su religijske tradicije upravo to – različiti načini spoznavanja jedne istine (ibid. 800). Baš

⁵ *Divine Feminine* i *Divine Masculine* koji se smatraju različitim izričajima božanske energije. Oni tvore dualitet koji je uvijek u međudjelovanju, a cilj je nerijetko postići ravnotežu između njih.

zato što je, prema tom gledištu, duhovna istina samo jedna i da ne postoji samo jedan pravi put do te istine, onda se čini logičnim da svatko odabere put koji se njemu/njoj osobno čini najlakšim i najsmislenijim. Ovakav pogled na svijet direktno obara jedno od najosnovnijih polazišta mnogih tradicionalnih religija, posebice abrahamskih, a to je da svaka za sebe tvrdi da upravo ona i samo ona poznaje jedinu pravu istinu i posjeduje jedine prave odgovore na važna egzistencijalna pitanja. Uostalom, oko toga se i dan danas vode ratovi.

U trenucima životnih kriza i osobito kriza identiteta, kada ni religijski ni svjetovni autoriteti ne uspijevaju pojedincu pružiti zadovoljavajuće odgovore i rješenja, prihvaćanjem ove nove paradigme pojedinac počinje uviđati mogućnost da sam skroji svoj put do istine i da odgovore koje traži može pronaći i u sebi, duhovnim radom. Ovdje dolazimo do pojma kojim se koriste Aupers i Houtman, koji je vrlo važan za ovaj rad i koji je na tragu Pandianovog koncepta svetog jastva i procesa njegovog stvaranja, a to je: sakralizacija jastva.

2.3. Sakralizacija jastva i demonizacija društva

Aupers i Houtman (2008: 801) sakralizaciju jastva smatraju središnjom doktrinom moderne duhovnosti. Ta doktrina kaže da se u dubinama vlastitog jastva nalazi istinska, izvorna, sveta srž koja nije okaljana ni kulturom, ni poviješću, ni utjecajem društva. Kao takva, ona nosi sjeme istine i ukazuje na ono što je dobro, istinito i značajno te se stoga unutarnji glas, vlastita intuicija, smatra svetim i nositeljem istine, a ne religija, pa čak ni znanost. Pojedinac, dakle, ne mora više ovisiti o tuđem autoritetu da bi mu bila dodijeljena milost istine niti mora slijediti protokole uspostavljene od strane tog istog autoriteta kako bi (p)ostao vrijedan te istine. Taj je autoritet sad u njemu, u onom božanskom dijelu njegova jastva. Ovo je, dakle, središnja značajka New Agea koja povezuje sve svoje sljedbenike neovisno od njihovih različitih načina prakticiranja i ispoljavanja ove središnje filozofije.

Aupers i Hautman (2008: 802) dalje navode kako takvo poimanje jastva kao svetog obično ide ruku pod ruku sa demonizacijom društvenih institucija. Upravo se na podređivanje jastva utjecaju kulture i društva gleda kao na gušenje tog istog svetog jastva i zato se upravo to smatra krajnjim uzrokom gotovo svih ljudskih problema i nezadovoljstava. Upravo je zbog toga duhovni put pojedinca nerijetko obilježen potrebom i nastojanjima da se oslobodi utjecaja

okoline, da poništi one lekcije i naučena razmišljanja koja mu otežavaju povezivanje s izvorom u sebi. Tek kad oslobodi svoj um i svoje biće od okova društva, kad ukloni taj šum i buku u komunikacijskom kanalu, pojedinac može nesmetano biti u kontaktu sa svojim svetim jastvom i prema njemu ravnati svoj život. Slična tome je i funkcija rituala o kojima govori Pandian, a koji izvrću društvene norme i očekivanja kako bi se uklonio njihov teret, teret onog što je svjetovno, kako bi se oslobodio put prema onome što je natprirodno.

No, pojedinac koji vjeruje u doktrinu moderne duhovnosti ne teži samo tome da stupi u kontakt sa natprirodnim kroz ritual. Njegova je krajnja težnja ta da dosegne život u kojem *živi* u simbiozi sa natprirodnim – da ne mora ulaziti, primjerice, u meditaciju da bi stupio u kontakt sa svetim, već da taj kontakt bude njegov *način postojanja*, odnosno da se sveto spoji sa osobnim u jedinstvenom identitetu svetoga jastva. To je, u stvari, ideal koji opisuje duhovno evoluiranog čovjeka novoga doba - od čega i dolazi naziv New Age.

Dakle, put moderne duhovnosti ili New Agea jest put sakralizacije jastva. Pojedinac započinje taj put definiran onim što se naziva egom, koji označava njegov identitet pod utjecajem društva i kulture, no putem on taj ego mora razmontirati i ogoliti sve dok ne razotkrije svoju vlastitu iskonsku svetu srž – i to je transformacija svjetovnog ega u sveto jastvo. Upravo je to proces koji Pandian smatra korijenom religije. Svojim sam istraživanjem, vjerujem, razotkrila upravo taj proces u radu Ane Bučević i učenju koje promovira, što namjeravam pokazati u narednoj analizi.

3.0. Tko je Ana Bučević?

Ana Bučević, po struci profesorica kineziologije, samoprovana je motivacijska govornica koja je vrlo popularna na društvenim mrežama⁶ i koja na svojim seminarima puni konferencijske dvorane. Njeni su aranžmani Vortex ljetovanja i Vortex cruisea svako ljetovanje, unatoč paprenoj cijeni, obavezno rasprodani. Prate ju ljudi, pretežito žene, sa cijeloga Balkana, a seminare je, prije pandemije, držala od Slovenije do Makedonije. Autorica je i nekoliko bestselera poput *Što (ni)je ljubav* (2017), *U Vortexu ostvarenih želja* (2020), *Safari duha – knjiga o mudrosti odgoja* (2018), *Biti i imati – promjenom vibracije do financijske slobode* (2018), a upustila se i u prodaju afirmacijskih *Momentum kartica* (2020) kao i priručnika *Dnevnik svjesnog kreatora* (2019) i *Umijeće kreiranja realnosti – vodič za svjesne kreatore* (2020). Svojevremeno je sudjelovala i u jednoj sezoni emisije *Život na vagi* u ulozi motivacijskog govornika, a na njenoj web stranici možemo saznati da je i suosnivačica *BigU Akademije*⁷ te da je i službeni ambasador za WWF Adria⁸. U trenutku pisanja ovog rada u prodaju kreće i društvena igra pod nazivom *Pričaj mi o sebi*.

Iz priloženog se može vidjeti domišljatost i svestranost Ane Bučević. Ako pored svega navedenog ubrojimo i zaradu od YouTubea, seminara i predavanja (kojih tijekom pandemije doduše nije bilo), povremenih webinarina, Vortex ljetovanja i Vortex *cruisea* te privatnih *coachinga*, vrlo je jasno da je Ana u ovoj priči itekako uspješna. Upravo joj takva vlastita iskustva nerijetko služe kao primjer, a i dokaz, da učenje koje prenosi doista funkcionira. Ona nije dakle samo prenositelj tog učenja i znanja koje iz njega proizlazi, ona se predstavlja kao njegovo utjelovljenje i sama je svojim pratiteljima najveći primjer. Njena životna priča kreće od rastavljene samohrane majke bez posla i novaca da plati račune prema uspješnoj poslovnoj ženi, ostvarenoj na svim područjima života, koja živi sretan i ispunjen život pun ljubavi i duhovnog mira. Zapravo i nije neobično da je uspjela privući tolike pratitelje jer u njenim se teškim počecima sasvim sigurno mnogi mogu pronaći, a svojim primjerom poručuje upravo: ako sam mogla ja, možete i vi. Ona svojim pratiteljima otkriva, u stvari, tajnu uspjeha i način na koji je uspjela promijeniti i preokrenuti svoj život.

⁶ 253 000 pretplatnika na YouTubeu, 192 000 na Facebooku i 171 000 na Instagramu dana 17.6.2021.

⁷ Internetska platforma na kojoj se može kupiti pristup raznim tečajevima i radionicama koje obećavaju „ostvarenje eksponencijalnog uspjeha u svim područjima života.“; [BigU Academy](#)

⁸ *World Wide Fund for Nature* – međunarodna udruga koja se primarno bavi zaštitom okoliša

Treba ovdje napomenuti da učenje koje Ana Bučević prenosi nije originalno njena ideja i ona to ne skriva niti 'prodaje' kao originalno svoje. Vrlo često u svojim videima spominje svoje uzore i svoje učitelje, koji uglavnom potječu iz SAD-a, a neki od najutjecajnijih su Neale Donald Walsh⁹, Eckhart Tolle¹⁰ i osobito Esther Hicks¹¹. Hicks je, čini se, možda i najveći utjecaj na Anu jer nju daleko najviše spominje (barem u obrađenom uzorku), a i jedan od obrađenih videa u ovom istraživanju jest upravo Anino prenošenje Estherine, odnosno Abrahamove, poruke u jeku pandemije. Njihove je ideje Ana usvojila i primijenila u svom životu te ih je u nekom trenutku, oko 2012. godine, počela prenositi dalje.

Anina karijera kao javne ličnosti nije prošla bez skandala, a novinski članci nerijetko o njoj pišu s određenim animozitetom ili barem skepsom. 2019. godine, psihijatar Herman Vukušić javno ju je optužio za nadriliječništvo¹², a nedugo nakon toga uslijedila je i rastava braka s njenim mužem Sašom koji ju je tom prigodom optužio da je iskoristila njegovu bolest za sebično ostvarivanje vlastitih ciljeva¹³. No, ništa od toga nije naštetilo njenom uspjehu. Od optužbe za nadriliječništvo nije bilo ništa, a na seminaru koji sam posjetila osvrnula se na tu situaciju rekavši kako su ona i gospodin Vukušić sjeli zajedno na ručak, sve raspravili i razriješili te se rastali „u ljubavi.“ A što se njenog ljubavnog života tiče, Ana je u trenutku pisanja ovog rada već sretno zaručena¹⁴ za jednog uspješnog beogradskog muzičara s kojim trenutno živi u Beču.

3.1. Motivacijski govornik ili *life coach*?

Pojam motivacijskog govornika nije sam po sebi nužno vezan uz modernu duhovnost niti uz religiju. *Cambridge Dictionary* definira motivacijskog govornika kao nekog kome je posao da

⁹ Autor književnog serijala *Razgovori s Bogom* u kojima, kao što naslov i kaže, prenosi dijaloge za koje tvrdi da ih je vodio s Bogom.

¹⁰ Duhovni učitelj i autor nekoliko knjiga, od kojih su najpoznatije *Moć sadašnjeg trenutka* i *Nova zemlja*.

¹¹ Također poznata i kao Abraham Hicks, duhovna učiteljica i motivacijska govornica čije se učenje najviše vrti oko Zakona privlačenja. Njeno najvažnije obilježje je to što tvrdi da kanalizira višu svijest imena Abraham koja joj prenosi svo znanje i Istine o svijetu i životu koje ona onda dalje dijeli svojim sljedbenicima. Njeni su seminari obično oblikovani oko kanaliziranja.

¹² <https://direktno.hr/direkt/vukusic-odgovorio-ani-bucevic-nestrucni-ste-neobrazovani-i-narcisoidni-150779/>; Direktno.hr. Pristupljeno 1.9.2021.

¹³ <https://www.gloria.hr/gl/fokus/price/bracni-krah-ane-bucevic-kako-je-bogatstvo-raslo-tako-je-ljubav-nestajala-9073355>; Gloria. Pristupljeno 1.9.2021.

¹⁴ <https://www.gloria.hr/gl/fokus/zvezdane-staze/ana-bucevic-spremna-je-za-brak-nakon-dvije-godine-fatalne-ljubavi-zarucila-se-za-glazbenika-iz-beograda-15074580>; Gloria. Pristupljeno 1.9.2021.

drži govore koji motiviraju ljude, odnosno, koji ih potiču da se osjećaju entuzijastično i odlučno¹⁵. Sam se pojam čini prilično generičkim jer mnogo je toga na ovome svijetu što može motivirati ljude. I župnik može tijekom svoje propovijedi na takav način utjecati na svoje župljane. I Martin Luther King je svojim poznatim govorom motivirao ljude na određen način i izazvao u njima emocije. Međutim, ključna je razlika ta što je, kao što definicija kaže, motivacijskom govorniku to posao. On od toga zarađuje. On mora izaći na pozornicu i u svojoj publici svojim govorom izazvati pozitivne, poletne osjećaje. I zatim to mora ponoviti ponovno i ponovno, svaki put na drugoj pozornici. A u digitalnom svijetu 21. stoljeća ta pozornica ne mora uvijek biti fizička; digitalne se platforme društvenih mreža mogu sjajno upotrijebiti upravo u tu svrhu. Tako je krenula i Ana Bučević – svojim je YouTube videima privukla publiku koja je spremna platiti da ju čuje na stvarnoj, fizičkoj pozornici na njenim seminarima. Da bi u svom poslu bio uspješan, motivacijskom govorniku svakako pomaže ako posjeduje određenu dozu karizme i priču kojom može opčiniti slušatelje. Ana, čini mi se, to ima – s njenom se životnom pričom mnogi mogu poistovjetiti, a samim time i obećanje uspjeha koje njezin lik nosi postaje dvostruko privlačniji.

Na drugoj se strani spektra nalazi tzv. *life coach*, životni trener, koji ima sličan cilj, ali drugačiji pristup. On sa ljudima radi na pojedinačnoj razini, ili u manjim grupama, i pomaže im da poboljšaju svoj život, slično kao što *fitness* trener pomaže u poboljšanju tjelesne forme. Michal Pagis je 2016. proveo zanimljivo istraživanje na *life coachevima* u Izraelu. Kako navodi, *life coachevi* s kojima je razgovarao inzistirali su na tome da oni ne nude nikakve savjete niti znanje jer su svi odgovori koje klijent traži već u njemu (ibid. 1087). Pagis (2016: 1095) dalje navodi da *coachevi* u svom pristupu nerijetko stavljaju snažan naglasak na vlastitu odgovornost klijenta te sebe stavljaju u pozadinu procesa jer se ne smatraju ni vođama ni autoritetima, već više vodičima. U njegovom se istraživanju u pristupu koji *life coachevi* imaju prema svojim klijentima može vidjeti veliki naglasak na individualnosti. Kao što smo već vidjeli, individualnost je obilježje moderne duhovnosti, ali je pored toga svakako i značajan dio života i šire slike modernoga društva zapadnog svijeta.

¹⁵<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/motivational-speaker>; Cambridge Dictionary. Pristupljeno 1.9.2020.

Pagis (2016: 1084) čak smatra da je upravo ta individualnost jedan od uzroka krize identiteta modernoga čovjeka jer zapadna kultura od suštinski društvenog bića zahtijeva da svoj identitet odredi i formira sam, bez značajnijeg utjecaja okoline i društva kojega je dio. To je samo po sebi paradoks te je logično da iz toga slijedi frustracija. Ovo je jedan od načina na koji moderno društvo stvara diskrepanciju i krizu za svoje članove jer nešto zahtijeva, a ne nudi jasan put do toga. Problem je time uvećan što se radi o pitanju identiteta koje je jedno od ključnih pitanja u čovjekovom životu. Dakle, na ovaj se način stvara plodno tlo za razvoj kriznih uvjeta u kojima šamansko sveto jastvo može procvasti. Zanimljivo je, također, što je Pagis (2016: 1089) primijetio kod svojih kazivača da su se prvi put obratili svojim *life coachevima* u trenucima svog života kad su se osjećali kao da su na raskrsnici i da su zaglavljani i ne znaju kako ni kamo dalje. Drugim riječima, bili su u osobnoj krizi i tražili su izlaz.

Može se, dakle, primijetiti da se Pagisova zapažanja u nekim sferama poklapaju sa obilježjima prisutnima i kod moderne duhovnosti i kod Pandianovog šamanskog svetog jastva, međutim, ne smatram da je primjereno donositi snažne zaključke o tuđem istraživanju niti smatram da bi bilo primjereno pokušati naljepiti okvir i tezu mog vlastitog istraživanja na Pagisov. No, usudila bih se ipak ustanoviti da njegova zapažanja ukazuju na to da sfera djelovanja *life coacheva* može poslužiti kao posrednik putem kojeg se može facilitirati uspostava i odigravanje procesa sakralizacije jastva.

Smatram stoga da je Ana Bučević ujedno i motivacijski govornik i *life coach*, prema potrebi, a obje su uloge suštinski pomiješane upravo na YouTubeu jer ta platforma omogućava Ani da se istovremeno obraća i tisućama i pojedincima koji ju gledaju preko malih ekrana. Obje joj uloge služe: jednom ohrabruje i budi emociju, a drugom naglašava vlastitu odgovornost i potiče na samostalni trud i duhovni rad.

3.2. Anino učenje – filozofija *NewAgea*

Prethodno sam spomenula da Ana otkrivanjem Istine preko učenja koje prenosi primarno preko YouTube videa svojim pratiteljima zapravo otkriva tajnu vlastitog uspjeha. Ta se tajna temelji na ideji o Zakonu privlačenja i spoznaji da smo u svojoj suštini svjesni kreatori, da imamo utjecaj i kontrolu, da možemo mijenjati ne samo svoj život, već i svoju stvarnost. Ovo se već i

ovako površno sagledano čini kao vrlo osnažujuća filozofija za usvojiti, osobito u trenucima osobne krize kada pojedinac žudi za promjenom. No, ono što je još važnije u cijeloj priči Ane Bučević jest razlog *zašto* smo zapravo u svojoj suštini svjesni kreatori i upravo se u ovome krije okosnica moga istraživanja. Odgovor je: zato što smo dio božanskog, dio nefizičkog, uvijek smo s njime povezani, nerazdvojivo i neraskidivo, a upravo iz toga proizlazi ta naša moć kreiranja, stvaranja, mijenjanja, u suštini i moć izbora. Moćni smo jer smo u svojoj suštini božanski. Učenje Ane Bučević u sebi sadrži sve važne elemente moderne duhovnosti o kojima sam pisala u poglavljima 2.2. i 2.3.: individualnost te različitost praksi koje iz nje proizlaze, elemente demonizacije društva i sakralizaciju jastva. O prva tri elementa ću raspraviti u sljedećim poglavljima, a budući da je posljednji element glavna tema ove analize i ovog rada, njega ću se dotaknuti nešto kasnije.

3.2.1 Zakon privlačenja i vlastita odgovornost

U procesu ovog istraživanja, često sam susretala ljude – obitelji, prijatelje, poznanike – koji su obično htjeli znati što ja to istražujem i koja mi je tema diplomskog rada. Kada bih spomenula ime Ane Bučević ili kada bih ukratko opisala o čemu se radi, reakcije bi bile uglavnom u rangu od zbunjenosti do aktivnog zgražanja i podsmjehivanja. Ne čak prema meni ni mom istraživanju, već prema samoj temi, Ani i učenju koje promovira. Jedan je poznanik onako s podsmijehom rekao: „Aha, jel' to ono di kao samo sjediš i sve ti pada s neba?“, ne skrivajući pritom da misli da je sve to jedna velika glupost. Drugi je, pak, malo stariji poznanik zaključio sljedeće: „Meni to zvuči kao nekakva filozofija koju prodaju glupima i lijenima!“ Bilo je još sličnih reakcija, no ove dvije su mi se ipak najviše urezale u pamćenje, a i dovoljne su da ilustriraju ono što želim reći.

Na prvi se pogled doista čini kao se radi o filozofiji koja promovira sve samo ne vlastitu odgovornost. Zakon privlačenja nerijetko se može shvatiti kao da je samo potrebno jako željeti i puno misliti i da ćemo onda 'privući' sve što želimo. Mnogi na kraju to svedu na 'površnu' ideju o postizanju bogatstva s malo rada. Iako to nije sasvim pogrešno tumačenje, takvo je viđenje vrlo pojednostavljeno i mnogo se toga krije u pozadini. Naravno, ako je ta rečenica sve što znamo o cijeloj toj priči, nije nelogično da ćemo doći do sličnih pretpostavki kao moji, gore navedeni, poznanici. Takva shvaćanja Ana naziva „površnim razumijevanjima:“

„Uvijek, uvijek ćete vidjeti kada ne'ko ide u krajnost da bi opravdao svoje nerazumijevanje nečega. I svaki put kad čujete - i ne dajte da vas to dira, sve vas koji želite ljudima, ono, s ljubavlju objasniti da ovo sve funkcionira, kad vidite da ne'ko iskarikira i onda kaže: 'Je, je, samo trebam jako stisnit oči i jako zaželit i to će se ostvarit. Samo trebam govorit imam milijon eura.' Po tim odlascima u krajnost vi vidite da ne'ko ne razumije bože tebe. Zapravo mora opravdati...mora opravdati svoje neznanje *sebi* i onda odlazi u krajnost da bi sebi potvrdio zašto misli kako misli.“ (2018: *Najvažnija karika u promjeni realnosti*)

Mnogo se toga može iščitati iz ovoga citata, no za ovo je poglavlje najvažnije uvidjeti okretanje fokusa na odgovornost pojedinca prema samom sebi. Prema Aninom gledištu, onaj koji izvrće ideju o Zakonu privlačenja i pojednostavljuje ju na takav način, ne radi to da bi druge uvjerio u suprotno ili da bi se opravdao drugima, već *sebi* – da bi u svojim očima bio ispravan. I tako se u filozofiji naizgled lišenoj koncepta vlastite odgovornosti upravo ona pokazuje kao jedno od značajnijih obilježja koje se provlači kroz cijelu ovu priču. Upravo o pojedincu samom ovise njegove misli, emocije i djela, njegov pogled na život, promjene koje želi uvesti pa čak i sama stvarnost koju pojedinac živi; sve je to odraz njega samoga.

Ideja o Zakonu privlačenja polazi od pretpostavke da je sve energija i da energija uvijek odašilje određenu frekvenciju, odnosno vibraciju¹⁶. Ništa od toga nije izuzeto pa tako ni mi kao ljudska bića. I mi smo sačinjeni od energije pa samim time odašiljemo razne frekvencije, odnosno *vibriramo*. A kako vibriramo tako i privlačimo. To je, zapravo, osnova Zakona privlačenja – slično privlači slično. Pa se tako promjenom i manipulacijom vlastite vibracije možemo uskladiti s vibracijom onoga što želimo ostvariti u svom životu. I zato je vlastita odgovornost nužna jer bez nje pojedinac ne može ni početi upravljati svojom vibracijom, što znači da onda ne može ni mijenjati svoju stvarnost onako kako želi. Ovako to Ana objašnjava:

“Opet ponavljam. *Nije* do realnosti, nego je do vas. Znači, ne možete svjedočiti realnosti u kojoj imate obilje dok ste na vibraciji *da ga nemate*. Ne možete svjedočiti ljubavi dok ste na vibraciji *da je nemate*.” [2016; *Vortex (vibracijska realnost)*]

¹⁶ Pripadnici ovog učenja kada govore o frekvencijama u ovom smislu misle na doslovne fizičke frekvencije za koje nerijetko smatraju da su doista mjerljive u Herzima (Hz). Pojmovi vibracije i vibriranja jedni su od najvažnijih pojmova u ovoj filozofiji, a nešto su kolokvijalniji način govora o frekvencijama i njihovom odašiljanju.

Odgovornost, dakle, nije ni na okolnostima niti na drugim ljudima, već na pojedincu samom. Dokle god on ne postigne promjenu u samom sebi – u svojoj vibraciji – neće postići ni promjenu u svom životu. Rad na sebi je imperativ.

Odsutnost takve odgovornosti, kao i prisutnost površnih razumijevanja, obilježja su „promatrača“ – onoga koji ne može upravljati ni sobom pa tako ni svojom stvarnošću, već može samo *promatrati* stvarnost koja se oko njega odvija. On je kao takav veoma izložen utjecaju drugih i društva u kojem živi. Promatrač je pasivan. U tom je smislu njegova individualnost značajno umanjena, za razliku od njegove suprotnosti kod koje je ona značajno naglašena. Njegova se suprotnost očituje u osobnosti „svjesnog kreatora“ – onoga koji je svjestan i koji može i želi preuzeti vlastitu odgovornost gotovo do ekstrema. On je dosegao razinu „dubokog razumijevanja“ zbog kojeg i može kreirati, odnosno, stvarati vlastitu realnost. Svjesni kreator zna prepoznati vlastitu vibraciju i zatim njome manipulirati kako bi došao do ostvarenja svojih želja i ambicija.

Promatrač i svjesni kreator dva su pola istoga spektra. Što promatrač više širi svoju svijest i znanje o ovome učenju, što više primjenjuje to znanje u praksi, to više on preuzima ulogu svjesnog kreatora. U konačnici, kada pojedinac dosegne dovoljno duboko razumijevanje i visoko stanje svijesti te postane iskusni svjesni kreator, on spoznaje da on ništa zapravo ne privlači, već *dopušta*. U sljedećem citatu Ana ističe upravo važnost iskustva koje se stječe u procesu ove preobrazbe te nudi prikaz razlike između početka ovog procesa i njegovog krajnjeg rezultata:

„Život je zamišljen kao jedan spektakl emocija, sreće, radosti, strasti, čuda! Dopustite mu da takav bude. Ali, opet ponavljam, to ćete naučiti *iskustvom*. Dakle, u početku ćete se truditi, raditi, ali, odjednom ćete doći na razinu bića visoke vibracije i zapravo *dopustiti* životu da bude onako kako je zamišljen.“ (2015; *Vibracija i čudo života*)

Upravo se u tom dopuštanju otkriva lokus moći pojedinca proizašao iz prihvatanja vlastite odgovornosti, no do toga se ne dolazi odmah, već treba prijeći određen put. To je rezultat koji se ostvaruje na naprednijim razinama. Pojedinac nije uvijek ili promatrač ili svjesni kreator; većinu njegova puta te uloge postoje istovremeno jer je prelazak iz uloge promatrača u ulogu svjesnog kreatora proces.

3.2.2. Različitost praksi i relativnost iskustva – „svi su u pravu“

Biti svjestan kreator znači biti sposoban u svom životu „manifestirati“ željeno, odnosno, doživjeti fizičko, biološko, ispunjenje vlastite želje. Ta želja može biti nešto strogo materijalno poput novog automobila ili nešto malo apstraktnije poput ostvarivanja ljubavnog uspjeha. Iz osnovnih pretpostavki ideje o Zakonu privlačenja također proizlazi ideja da ne postoji samo jedan, točno određen, ispravan način prakticiranja pa ni vjerovanja koji osobi donosi rezultate koje želi. Postoje samo metode koje se preporučaju jer su se nekom drugom pokazale kao najbolje. Neke od metoda koje Ana smatra najznačajnijima su meditacija, zahvalnost, afirmacije i vizualizacija. Upravo njih Ana snažno potiče među svojim pratiteljima.

No jednako se tako potiče i samorefleksija – nužno je da pojedinac primijeti da mu neka od metoda ne odgovara i zašto. U tom se slučaju pojedinac treba posvetiti ili dubljem razumijevanju te metode ili treba pronaći ili čak izmisliti neku koja mu odgovara. U videu *Kako promijeniti emociju bez obzira na realnost* Ana objašnjava upravo to:

„Uvijek su ljudi koji primjenjuju oni koji će biti iskreni prema sebi i oni koji će, ono, iskreno reći: 'Ja ne mogu ovo...vizualizirati. Meni ova metoda ne, ne funkcionira.' Takva sam bila i ja. I upravo iz razloga što sam primjenjivala ono što su drugi govorili, iskreno sam razgovarajući sa sobom shvatila - ma čekaj, ovo ne mogu ja. Ali nikada nisam rekla da oni ne znaju što pričaju. Nikada nisan rekla: 'ovo ne funkcionira', nego sam rekla: 'Vidi, meni, mojim uvjerenjima, onom tko sam ja, ovo sa mnom ne rezonira. Kako bi ja ovo mogla prilagoditi sebi?', (2018; *Kako promijeniti emociju bez obzira na realnost*)

Upravo zato što svjesni kreator preuzima odgovornost, on ne može više slijepo slijediti tuđe upute niti se pouzdati u to da ako nešto odgovara drugima, da će odgovarati i njemu. On mora, osobito kada je tek početnik, isprobati tuđe savjete i metode, primijeniti teoriju u praksi, no isto tako mora priznati i prihvatiti kad njemu osobno nešto ne funkcionira ili, Ananim riječima, kad nešto s njim ne rezonira¹⁷. I to nije samo banalna stvar poput toga da li mu se nešto sviđa ili ne, nego da li je to u skladu s njegovim identitetom, s „onim tko sam ja.“ Jer ono tko taj pojedinac

¹⁷ Rezonirati – odjekivati, titrati na istoj frekvenciji;

https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=dlljWRE%25253D; Hrvatski jezični portal

trenutno jest i kakav jest vibrira na određenoj frekvenciji i upravo o tome ovisi koja će metoda pojedincu odgovarati kao i što će uspjeti manifestirati u svoj život.

Uvijek se radi o vibracijskom poklapanju. Svjesni kreator zna da mijenjanjem sebe mijenja svoju vibraciju i u tome mu pomažu raznorazne metode. Stoga je ključno da odabere onu koja mu odgovara jer je to najlakši i najbrži put do transformacije koju želi. Poanta je, u stvari, pronaći put koji je najbolji za *nas*, za *mene* kao pojedinca i taj moj put ne mora i ne treba (ni ne može) biti isti kao nečiji tuđi. Također, taj *moj* put i način ne mora biti najbolji za nekog drugog – što svjesni kreator početnik može smetnuti s uma. Ana upravo zato poziva na oprez:

„Jer vi, ako pratite ovaj kanal, ako pratite Zakon privlačenja, ako pratite kreiranje života - ić uvjeravat nekoga da vjera u Boga, u Isusa, u sotonu, u grijeh, pakao nije dobra vjera, onda vi ne razumite bože tebe, ako im *služi*.“ (2018; *Najvažnija karika u promjeni realnosti*)

Riječ „služi“ je naglašena i Ana ju često koristi, a u stvari je to drugi način kojim se referira na rezoniranje. Ako nam nešto služi, to je zato što s nama rezonira i vodi nas onamo kamo želimo ići. No, ono što ovaj citat ilustrira jest viđenje da ne postoji 'kriva' vjera ni 'kriva' metoda, svaka vjera koja pojedincu služi i koja mu koristi je prava vjera; za nekoga je to kršćanstvo, za drugoga je to Zakon privlačenja, a za trećega može biti i tarot i astrologija ili pak islam. U tom su smislu kako Ana tvrdi, „svi u pravu:“

„I kad ovo shvatite, onda shvatite da su svi u pravu! I oni koji potpuno suprotno govore od vas, da su u pravu jer njihova uvjerenja kreiraju njihovu realnost. I oni dobivaju potvrde svojih uvjerenja i još više misle da su u pravu.“ (2018; *Najvažnija karika u promjeni realnosti*)

U ovome se citatu oslikava osnovna slično-privlači-slično teza ideje Zakona privlačenja. Iz nje proizlazi i relativnost iskustva jer naše je iskustvo, prema ovom viđenju, uvijek odraz nas samih, odnosno, naše vibracije koja u tom trenutku određuje i stvarnost koju doživljavamo.

To me podsjeća na jedan zanimljiv trenutak sa Aninog seminara u Zagrebu kada je ustvrdila da je upravo relativnost iskustva razlog zbog kojeg je teško znanstveno dokazati Zakon privlačenja. Onaj koji u njega vjeruje dobiti će potvrde i dokaze da postoji, a onaj koji ne vjeruje

neće. Sjećam se da mi je tada pala na pamet misao kako je to vrlo zgodno objašnjenje koje manjak znanstvenih dokaza za postojanje Zakona privlačenja pripisuje, ponovno se vraćajući na premisu vlastite odgovornosti, upravo onoj zdravoj skepsi koja je obilježje znanstvene misli i metoda. Prema ovome gledištu, dakle, dokaza nema ne zato što Zakon privlačenja ne postoji, već upravo zato što postoji – znanstvenici koji su imalo skeptični dobiti će potvrdu svoje skepse jer će dobiti potvrdu vlastite vibracije te samim time neće moći pronaći dokaze. I tako, paradoksalno, nedostatak dokaza postaje dokaz za sebe.

Ideja o Zakonu privlačenja i svjesnom kreatoru, dakle, obznanjuje svojim sljedbenicima relativnost iskustva i relativnost stvarnosti koja proizlazi upravo iz naglašene individualnosti. U tom je smislu sasvim logično da ne može postojati samo jedan ispravan put i samo jedan način na koji se do ispunjenja i sretnog, duhovnog života dolazi.

3.2.3. Demonizacija društva

Izraz 'demonizacija društva' kojim se služe Aupers i Houtman dosta je snažan, rekla bih i presnažan za ono što sam uočila u Aninom diskursu. Ne bih rekla da se na društvo gleda kao na nešto što je samo po sebi zlo i loše. Štoviše, mnogi se elementi poput poslovnog i materijalnog uspjeha smatraju sasvim legitimnim i normalnim željama svjesnih kreatora, bez obzira što je uspjeh u tim sferama istovremeno i društveni ideal. Materijalna se dobra, kao ni bogatstvo, ne smatraju ni lošim ni grešnim. Štoviše, nerijetko je upravo to ono što se želi „manifestirati“ u ovaj fizički svijet. Gledajući svoje bilješke s Aninog seminara, vidljivo je da su gotova sva pitanja i teme o kojima su ljudi iz publike željeli razgovarati s Anom bile upravo svjetovnog, gotovo svakodnevnog karaktera. Uglavnom se to odnosilo na izazove u odnosima s drugim ljudima (roditeljima, djecom, klijentima, partnerima i sl.), u poslu i zdravlju. Ljude su zanimala rješenja za probleme s kojima se svako ljudsko biće kao dio društva susreće.

No ipak, vidljiv je moment u kojem se društvo generalno, ali i neposredna okolina pojedinca, smatra uzrokom brojnih problema i nezadovoljstava koje pojedinac u svom životu osjeća. Taj se moment najčešće prikazuje u frazama poput „nitko nas nije naučio“ (i zbog tog smo neznanja činili sebi loše) i „uvjerali su vas da...“ (i zbog tog smo 'pogrešnog' usvojenog znanja sebi činili

loše). Evo nekoliko primjera iz videa *Vortex (vibracijska realnost)* u kojem Ana (2016) upravo to objašnjava:

„Do kraja života ću ponavljat da je razlog našeg neznanja ono što, zapravo, jednostavno nas ni'ko nije naučio.“

„Također nismo učili o realnosti u školi i velik broj ljudi živi u *uvjerenju*, koje kreira njihovu realnost, da je realnost neka konstanta, da je realnost takva kakva je i tako dalje.“

„Znači, postoji *fizička* realnost kojoj trenutno svjedočite i postoji *vibracijska* realnost. E *Vortex* je ta vibracijska realnost. Dakle, mi smo vibracijska bića koja odašilju frekvenciju. Ni o *tome* nas nisu učili pa zato ovo mnogima izgleda, ono, science fiction.“

„Zašto ljudi ostaju na vibracijama da nešto nemaju? Jer su ih uvjerali da su promatrači!“

Dakle, promatrači nisu promatrači jer su prirodno i suštinski takvi, već zato što su takvi postali pod utjecajem svoje okoline, društva kojega su dio. Promatračima nitko nije prenio ovo znanje o kojemu Ana priča, uskrativši im tako svijest o njihovoj ulozi i mogućnostima te o Istini svemira i stvarnosti. Na taj su im način umanjili individualnost, ograničili njihov potencijal i gurnuli ih u pasivan položaj promatrača koji se daje društvu na oblikovanje.

No, ne samo da je promatračima uskraćena Istina, već su im usađena i raznorazna uvjerenja i načini razmišljanja koji u suštini koče i zamagljuju njihov prirodni potencijal svjesnog kreatora. I zato je proces transformacije iz promatrača u svjesnog kreatora, uz spoznavanje Istine, nužno obilježen odbacivanjem mnogih društveno naučenih obrazaca. S obzirom na to da je utjecaj društva na čovjeka slojevit i šarolik, taj proces traje dugo i vrlo je kompleksan. Ipak, upravo se to odbacivanje smatra veoma važnim za oslobađanje onog Istinskog ja koje je bilo prigušeno silnim društvenim utjecajima.

Na pamet mi pada jedna žena, kojoj ne znam ime, a koja je na seminaru izašla na pozornicu

kako bi Ani postavila pitanje vezano uz svoje dijete koje je lijeno oko škole i pisanja zadaće. U bilješkama sam zabilježila kako joj je Ana odgovorila da nije problem u tome što je dijete lijeno, već što nije inspirirano, da ocjena nije mjerilo i da bi trebali biti sretni na djeci koja školu završavaju na inteligenciju, a ne na način da uče napamet. Zatim se okrenula vlastitom primjeru te je ustvrdila da to što nikad lektiru nije pročitala ju nije spriječilo da postane autorica *bestsellera*. I zatim slijedi jedna vrlo zanimljiva izjava: „Ove generacije inteligentne koje dolaze s drugog nivoa svijesti, pobunit će se protiv sustava. Prestanite se tome opirati, počnite se zahvaljivati.“ U ovoj se rečenici ogleda osnova New Age filozofije, obećanje novoga doba i ljudi evoluiranih razina svijesti koji se neće samo tako pokoriti „sustavu“, odnosno društvu i njegovim normama. To je za Anu dobrodošla promjena koju treba prigrliti.

U ovom se kontekstu, iz Aninog odgovora majci koja joj se obratila, može iščitati poruka da je majčino viđenje djeteta kao lijenog u stvari produkt utjecaja društva. Uz to, ta je navodna lijenost čak i pozitivan predznak koji označava djetetov intuitivan otpor prema sustavu koji ne funkcionira dobro i koji ga ograničava. Djetetovo neuklapanje u očekivanja obrazovnog sustava tumači se kao simptom dolaska novih, svjesnijih, produhovljenih generacija koje će prozreti mane sustava. Poruka majci je, dakle, da ne pokušava ugurati svoje dijete u društveni kalup, jer postoji dublji razlog zašto je dijete takvo – ono intuitivno osjeća da nešto ne valja i da nešto nedostaje. Ona to treba prihvatiti i usmjeriti ga u, za njega, najboljem smjeru. U suštini, skidanje društvenih slojeva sa svoga bića nužno je za otkrivanje vlastitog potencijala i istinskog identiteta, a neuklapanje u društvene norme i očekivanja smatra se pozitivnim znakom slobode osobnoga bića.

3.3. Seminar, edukacija i emotivnost

Za Anu Bučević čula sam još tamo negdje 2015. godine kad je njena prisutnost na YouTubeu još bila poprilično nova. Zainteresiralo me ono što je govorila, ponajviše zato što je bilo drugačije od ičega što sam prije čula i jer sam to doživjela kao pravo osvježanje u odnosu na relativno prevladavajući pesimizam okoline koja me okruživala još kao posljedica ekonomske krize koja je uslijedila nakon 2008. godine. Anin drugačiji pristup u tom me trenu privukao i u potrazi za olakšanjem i potencijalnim rješenjem, počela sam ju pratiti. Bilo je trenutaka kad mi je to sve imalo smisla, a bilo je i onih drugih u kojima ipak nije. S vremenom su ovi drugi postali češći i dominantni, pa ipak, moj interes je ostao jer mi je sama filozofija bila vrlo

zanimljiva. Stoga sam, u trenutku kada je trebalo odabrati temu diplomskoga rada odlučila iskoristiti priliku da поближе istražim upravo Anu Bučević i učenje o Zakonu privlačenja koje prenosi.

Njen YouTube kanal sadrži mnogo videa koji se bave objašnjavanjem kako nešto privući, kako nešto manifestirati, tj. ostvariti nešto u ovom fizičkom svijetu, te koje su moguće prepreke manifestiranju. Imala sam stoga u početku osjećaj da se jako puno priča o svakodnevnim životnim stvarima – posao, obitelj, prijatelji, ljubav, zdravlje – na prvi se pogled doista u tome ne vidi ništa religijsko. Te su teme životna područja u kojima ljudi imaju probleme za koje traže rješenje. Ana u svojem pristupu kao rješenje u pravilu nudi promjenu, obično samog sebe, a budući da promjena ljudima obično nije baš jednostavna, ono što nužno mora ponuditi uz to je i motivacija za promjenu. To bi mogao biti razlog zbog kojeg se nazvala motivacijskim govornikom. No, slutila sam da tu ipak postoji nešto više od same motivacije i čistog ma-ti-to-možeš stava.

Na Anin sam cjelodnevni seminar 23. veljače 2020. ušetala relativno nervozna oko pola 9 ujutro. Mnogo je ljudi, pretežito žena, već bilo tamo i stajalo u redu za očitavanje ulaznica. Djelovale su podosta uzbuđeno, a tom je dojmu pri ulasku u dvoranu doprinijela i vesela *upbeat* pop glazba. U veselom sam žamoru ženskih glasova razmišljala o svojim očekivanjima od dana. Hoće li biti mnogo priče o neakvim metafizičkim temama? Hoće li biti jako emotivno? Hoću li ja išta osjetiti? Znala sam da Ana na svojim seminarima voli pozivati ljude iz publike na pozornicu pa sam se pitala i kako će to izgledati te kakva će pitanja ljudi postavljati. Na kraju se ispostavilo da su me se najviše dojmili upravo ti dijelovi seminara.

Točno u 9 sati Ana je izašla na pozornicu u bijeloj čipkasto haljini, popraćena snažnim pljeskom. Sjećam se suza koje sam vidjela na licima nekih žena oko sebe kad je Ana izašla na pozornicu, kao i njihovih osmijeha i ponekih uzbuđenih povika. Generalna količina emotivnih doživljaja tog dana, kako kod drugih ljudi, tako i kod mene same, ponešto me iznenadila, no to mi je definitivno ostalo u sjećanju kao jedno od važnijih obilježja cijelog seminara. Bilo je tu suza koje je izazvalo svjedočenje nekih žena koje su na pozornici ispričale svoje priče o uspjehu. Sjećam se i suza jedne od žena na pozornici kojoj je trebalo nekoliko minuta da dođe

k sebi od snage emotivnog doživljaja bliskog susreta s Anom. Tijekom predavanja Ana je uspjela u publici izazvati i smijeh i sjetne uzdahe poistovjećivanja s izrečenim.

U predavačkom je dijelu jasno naznačila svoje viđenje svojih seminara, svoje uloge i razloga zašto ljudi dolaze na seminare. Rekla je: „Ovo je edukacija“ , „Imate potrebu za Istinom, zato ste tu“ te „Zato vam čestitam što ste ovdje da učite.“ Ana se, dakle, predstavlja kao prenositeljica znanja, kao glasnik Istine. Ove su izjave zaokružene premisom lošeg utjecaja društva, a koja se pokazuje njenim objašnjavanjem da nas je obrazovni sustav propustio naučiti osnovnim životnim stvarima i da smo od svoje okoline usvojili određena štetna uvjerenja. Dolazak na seminar označava svjesnost pojedinca o tim nedostacima, izlazak iz pasivnosti te potragu za Istinom, koju Ana nudi.

Zapisala sam sljedeće Anine rečenice: „Zaboravili ste tko ste zbog okoline. Zato sam ja tu da vas podsjetim. Možete imati, biti i raditi sve što želite, ako u to vjerujete“ te „Niste naučili živjeti život.“ Osim što se u ovim rečenicama jasno iščitava Anina uloga, također se može nazrijeti i Diskurs koji se nalazi u pozadini, koji sam tada naslućivala, ali nisam jasno vidjela. Ovo sam zapisala dan nakon seminara:

„Generalno bih rekla za cijeli seminar da nije bio toliko direktno usmjeren na metafizičke teme, ali da se one cijelo vrijeme suptilno provlače kao nekakva neupitna baza cijele ove priče, kao da nisu metafizičke, nego činjenične. Nije bilo mnogo 'propovijedanja' o tome što je duša, svemir niti ikakvog direktnog pokušaja uvjeravanja u metafizičke teme, već se to provlači gotovo usputno, kao nekakvo dano znanje, kao pozadina koju zajednica već ima.“

Posljednjih nekoliko riječi upravo i označava jedno od najvažnijih obilježja Diskursa. U tom sam trenu pisala o metafizičkim temama jer nisam znala točno što tražim, osim da tražim tragove religijskih elemenata, a htjela sam dopustiti da mi se sami otkriju. Rečenica „Zaboravili ste tko ste zbog okoline“ pretpostavlja postojanje nekakvog istinskog, suštinskog, ili originalnog, prvobitnog, identiteta od kojeg nas utjecaji društva odvajaju i zbog kojih 'zaboravljamo.' Rečenica „Niste naučili živjeti život“ podrazumijeva dvije stvari. Prva je ta da život koji smo naučili živjeti kroz svoju okolinu i njene utjecaje nije život u 'pravom' smislu riječi. Druga je ta da postoji 'pravi' život i da možemo naučiti kako ga živjeti. I upravo je to ono

što Ana nudi. Ove su pretpostavke samo neke od osnovnih teza Diskursa zajednice koja se okupila oko Aninog učenja.

Nakon ovakvog uvoda, Ana nastavlja objašnjavati neke osnovne postavke Zakona privlačenja i vibracije te naglašava važnost vlastite odgovornosti i primjene naučenog. Vrlo se često osvrće na primjere iz vlastitog života, priznajući kako je u svojim počecima rada na sebi često griješila i nije mnogo toga razumjela. U sljedećim rečenicama koje sam zapisala u bilješkama, Ana svoj uspjeh pripisuje upravo svom početnom preuzimanju odgovornosti: „Ja prošetala kroz faks, a bila na dnu“, „Pogledam se u ogledalu i priznam si da ne znam. Ne znam! I to je Ana Bučević danas!“ Ove su riječi odmah popraćene spontanom pljeskom i povicima odobravanja, Ovaj primjer ponovno ilustrira stav prema nedostatnosti obrazovnog sustava, ali i teškoće na koje ni Ana nije bila imuna na početku svoga kreatorskog puta. Upravo te teškoće ona smatra važnim dijelom svoje priče i one sasvim sigurno njenom učenju pridaju dodatni legitimitet. U prilog tome ide i njena izjava koja je otprilike zvučala ovako: „Nemojte se zavarati slikom Ane koja prodaje bestselere, ja želim da vidite sebe u meni jer ja sam bila gdje i vi.“ Ona se, dakle, svojim pratiteljima predstavlja kao primarni uzor, a njena iskustva služe kao motivacija i dokaz da se može uspjeti. Također je izjavila da je primjena jedina razlika između publike i nje. Dakle, da bi se živio uspješan i duhovan život, potrebno je učenje pretočiti u praksu, potrebno je to učenje *živjeti*.

3.3.1. Ludost ili samo skriveni Diskurs?

Nakon što je još neko vrijeme nastavila pričati o mislima, uvjerenjima i fokusu kao osnovnim čimbenicima koji utječu na kreiranje stvarnosti, počela je uzimati pitanja iz publike. Nakon nekoliko žena koje su imale pitanja vezane uz odnose s drugim ljudima, dogodila se jedna zanimljiva interakcija koja me se tada jako dojmila jer mi se u tom trenu učinila sasvim nerazumnom i, priznajem, suludom. Naime, javila se jedna mlada žena iz prvog reda rekavši da radi kao odgajateljica u dječjem vrtiću i da joj postaje sve teže nositi se sa roditeljima djece o kojoj se brine. Ustvrdila je da prestaje voljeti svoj posao te je zatražila savjet. Nisam u tom trenu stigla sasvim točno zabilježiti sve što je rečeno pa je sljedeća interakcija samo okviran prikaz onoga što se dogodilo:

A: Neću Vam nikad reći što da radite, ali mogu Vam dati opcije. Šta da Vam ja kažem 'dajte otkaz', a vi sumnjate i brinete da niste to trebali napraviti? Trebate Vi biti u skladu sa odlukom. Što očekujete kad idete na posao?

O: Teškoće.

A: Ja to znam i da mi niste sad rekli jer Vam realnost to pokazuje. Ostanite tu, mijenjajući vibraciju da biste se mak'li iz tog okuženja i otišli u drugi vrtić.

O: Ali nema drugog vrtića u gradu.

A: Ozbiljno? Otvara se za mjesec dana. (Smijeh i pljesak publike) Ima ga u vibraciji. Stvorit će se. Vaš odgovor pokazuje da mi ne vjerujete.

Iz ove se interakcije mogu iščitati mnogi slojevi značenja, kao i cijeli niz pretpostavki koji oblikuju Anine odgovore, ali i odgovore odgajateljice. Kontrast između njihovih viđenja svijeta i stvarnosti je očit. Čak i moja reakcija zbnjenosti i nevjerice prema Aninim odgovorima otkriva da u tom trenu doista nisam bila dio zajednice i da se Ana služi određenim Diskursom koji meni nije bio ni poznat ni blizak. To se ne može reći za većinu publike jer po njihovom se glasnom odobravanju i spontanom pljesku koji se dvoranom prolomio, može se pretpostaviti njihovo razumijevanje Aninih riječi i Diskursa iz kojeg dolazi.

U tom sam smislu bila bliža odgajateljici – nju i njene reakcije sam razumjela jer smo dijelile jednake pretpostavke o funkcioniranju života i stvarnosti tj. dijelile smo u tom trenu isti Diskurs. Neke od tih pretpostavki mogu, primjerice, biti da se stvarnost ne mijenja samo tako (jer nema drugog vrtića u gradu), da prošla iskustva utječu na buduća (jer očekuje daljnje teškoće u radu s roditeljima), da ono što nam se u životu događa utječe na to kako se osjećamo (jer zbog teškoća u radu s roditeljima prestaje voljeti svoj posao) i sl. Anine su, pak, pretpostavke o stvarnosti i životu, a koje dolaze s usvajanjem njenog učenja, sasvim drugačije. Njeni odgovori pokazuju krucijalnu važnost 'rezoniranja' koje proizlazi iz vlastite odgovornosti i svijesti o svom unutarnjem vodstvu (zato joj Ana ne može dati konkretan odgovor, samo opcije), zatim pokazuje pretpostavku o tome da je stvarnost koju živimo odraz nas samih (odgajateljica doživljava teškoće jer ih očekuje, a ne obrnuto). Ana, dakle, zna da odgajateljica očekuje teškoće ne zato što je vidovita ili čita misli ili bilo što drugo u sferi magičnog, već zato

što je dio njene Istine, i za nju je to činjenica, to da je stvarnost koju živimo naše ogledalo, odraz našeg unutarnjeg svijeta, naše vibracije. I konačno, Anin odgovor podrazumijeva svijest i vjeru u vlastite sposobnosti kreiranja realnosti i u Zakon privlačenja (do te mjere da je moguće iskreirati otvaranje novog vrtića i to za mjesec dana).

Smatram da je ova interakcija savršen prikaz dihotomije između uloge promatrača i svjesnog kreatora. Također, sjajno prikazuje sam raspon te promjene te značenje puta koji se mora prijeći da bi se dostigle više sfere svjesnog kreiranja. Sve od slojeva društvenog utjecaja koji se moraju skinuti pa do suštinske promjene bazične percepcije realnosti, života i svijeta koji se moraju usvojiti. Odgajateljica je pasivna i primjećuje što joj se događa, ali traži Anin savjet jer ne vidi kako to može promijeniti ili popraviti, a Ana je upućuje upravo na aktivnu uporabu svojih unutarnjih resursa. Ovaj primjer treba zapamtiti i kao ilustraciju suštinske važnosti koja se pridaje vjeri u cijeloj ovoj priči, o čemu će više govora biti kasnije.

3.3.2. Čudesne priče i ježenje

Nedugo nakon gore opisane interakcije, Ana je počela pozivati ljude na pozornicu. Ono što je obilježilo dolazak svake osobe na pozornicu, bili su zagrljaji sa Anom. U svojim sam dojmovima sa seminara zabilježila sljedeće:

„Moment koji mi se učinio značajnim su zagrljaji. Svaki put kad bi netko dolazio na pozornicu ili s nje silazio, Ana bi ga grlila – namjerno koristim nesvršeni oblik riječi, umjesto zagrlila, jer zagrljaji nisu bili onako kratki, tek kao pro forme, nego su doista trajali malo duže nego što je uobičajeno među neznancima. Ana bi svakom zagrljaju pristupila s velikim osmijehom i obuhvatila bi osobu potpuno rukama. Određeni razmak između tijela je postojao, dovoljan da ne bude preintimno, a opet da djeluje blisko. Jednoj je djevojci, koja je krenula završiti zagrljaj gotovo čim su se dotakle, rekla: „Lipo me zagrljaj, proživi to“, i povukla je nazad u zagrljaj da traje dulje. Ovakva demonstracija bliskosti upada u oko i oživotvoruje njenu poruku da treba živjeti i uživati u trenutku, u sadašnjosti.“

Učinilo mi se to gotovo kao neki mali ritual, možda i zbog u odlomku opisanog inzistiranja na tome da zagrljaj bude 'kako treba', ne nužno po obliku ni čistoj dužini, već po namjeri. Takav zagrljaj na neki je način demonstracija Aninog učenja u praksi, primjer toga kako se živi

'istinski život' – svjesno i u sadašnjosti. Zato Ana djevojku upućuje da „proživi“ taj zagrljaj, osvijesti trenutak i u njemu uživa.

Većina drugog dijela seminara uključivao je upravo razgovore sa, uglavnom, ženama iz publike. Na pozornici su se nalazile dvije fotelje i jedan veći kauč tako da su se svi uvijek mogli udobno smjestiti. Cjelokupni me doživljaj podsjetio na poznate *talk showove* u kojima se voditelji nastoje prema svojim gostima postaviti što više prijateljski. Neki gosti su došli zatražiti savjet ili razjašnjenje, a neki su došli jer su htjeli ispričati svoju priču o uspjehu. Dvije su mi se takve priče učinile na granici čudesnog, no to je tek moj osobni dojam i nisam sigurna da li ih same žene takvima doživljavaju. No, u tom sam trenu ja to tako doživjela, možda i zato što nisam sasvim razumjela Diskurs u pozadini, a možda i zato što se sadržaj tih priča donekle suprotstavlja mojim očekivanjima od onoga što stvarnost može pružiti. U svakom slučaju, ove su priče u meni i mnogima u publici probudile emocije.

Prvu je priču ispričala žena u ranim srednjim godinama. Započela je objašnjavajući kako se devet godina borila s neplodnošću, a kad je konačno uspjela začeti, partner ju je napustio neposredno nakon poroda. Svoju je trudnoću opisala kao svoj prvi uspjeh u kreiranju, a zatim je nadodala kako je uspjela pronaći i sreću u ljubavi te da je sad u sretnoj vezi. Na to se Ana podosta uzбудila te upitala da li je možda i njen partner došao na seminar – jest. Ana ga poziva na pozornicu, ponavlja se ritual grljenja i ovdje su emocije već postajale izražene, a kulminacija se događa u njegovoj kratkoj izjavi u kojoj je ustvrdio da je izašao iz teškog života te da je u svojoj partnerici uspio pronaći nadu. Snaga trenutka je bila visoka, osjetila sam u sebi snažnu emociju za koju nisam sigurna kako bi opisala – nešto između dragosti, sreće i nevjerice. To je bio osjećaj koji obuhvaća ono shvaćanje da su čuda možda ipak moguća, čak i onda kad ti se čini da se sve raspada. Možda bi se to moglo opisati i kao nada ili vjera. To me sve nekako podsjeća na ono klasično disneyjevsko obećanje sretnog kraja, unatoč svim nedaćama, koje je u suštini jednako onom vjerskom obećanju raja nakon smrti, samo što se ovaj sretan kraj odvija u ovom materijalnom, fizičkom svijetu. U svakom slučaju, nisam bila jedina koja je to sve doživjela emocionalno. Emocija je bilo i na pozornici i u publici, mogla sam to vidjeti na licima žena u mojoj blizini.

Ana je potom zamolila ženu koja je ispričala priču da podijeli s publikom što je radila da je to uspjela manifestirati, da li je koristila neke metode kreiranja i slično. Gospođa se u tom trenu malo zamislila te ustvrdila da i nije radila neke konkretne metode, ali da je duboko u sebi vjerovala da ne mogu svi muškarci biti loši i da mora postojati pravi partner za nju i njeno dijete. „Moj sin ga zove tata. Ja sam to znala, vidjela, disala.“ Otprilike ovim je riječima opisala dubinu svoje vjere iz perioda prije nego što je upoznala svog sadašnjeg partnera. Ana je u jednom kratkom videu naslova *Da li je dovoljno za kreiranje u to povjerovati?* objasnila upravo koliku snagu i moć čista vjera može imati, čak i bez korištenja ikakvih konkretnih metoda kreiranja. Što je vjera dublja, to je njena snaga jača. Ova priča ide upravo u prilog tome, pogotovo ako primijetimo da je kod žene iz primjera vjera bila toliko duboka da ju je osjećala kao znanje i osjetilnu senzaciju (vidjela je to i disala). Upravo je vjera jedan od ključnih elemenata Aninog učenja bez kojeg sve ostalo, u biti, teško ili nikako ne funkcionira.

Druga je ispričana priča imala još čudesniji prizvuk. Mlada se djevojka smjestila u jednoj od bijelih fotelja, a svojom se upadljivom mršavošću gotovo u njoj izgubila. Pa ipak, svoju je priču ispričala samouvjereno i snažnog glasa. Započela je od svoga djetinjstva, nabrajajući cijeli niz nesretnih dijagnoza: od operacije srca u trinaestoj godini života, preko problema sa štitnjačom i terapije za nju koju je uzimala godinama, do Chronove bolesti i dijabetesa. A to je samo ono što sam stigla zapisati! Ani u tom trenu izleti zaprepašteno: „Isuse Bože!“, a ni nama u publici nije baš bilo svejedno. Nakon momenta šutnje, iz djevojčinih usta izlazi kratko i neočekivano: „Nemam više nijednu tu bolest.“ Publika ispušta kolektivan zaprepašten uzdah, nakon kojeg slijedi i gromoglasan pljesak. Primjećujem da sam se od te izjave cijela naježila, a vidim i da žena u redu ispred mene u istom tom trenu pokazuje svoju naježenu ruku prijateljici pored sebe, na što ova zdušno klama glavom. Zamolila bih ovdje čitatelja da zapamti ovaj moment ježenja jer iako se možda sad ne čini osobito značajnim, bit će važan za kasniju analizu. Nakon što su se emocije u dvorani malo primirile, Ana i ovu djevojku zamoli da sa publikom podijeli kako je to uspjela i koje metode je radila, na što ona počne nabrajati: ustaje ujutro u 5, sluša *rampage*¹⁸, zatim jednosatnu meditaciju dr. Joe Dispenze¹⁹ tijekom šetnje, a prakticira i

¹⁸ Metoda Esther Hicks koja se sastoji od energičnog, uzastopnog nabiranja pozitivnih misli i rečenica koje ljudi slušaju kako bi podigli svoju vibraciju. Zapravo se radi o varijaciji metode korištenja afirmacija. Ana Bučević je također snimila nekoliko svojih interpretacija te metode prevevši *rampage* kao lavinu riječi.

¹⁹ Dr. Joe Dispenza, prominentna ličnost u krugovima alternativnih pristupa medicini koji na naizgled znanstveni način promovira ideju samoiscjeljenja, a koja je vrlo jasno sažeta u naslovu njegove knjige *Placebo ste vi*, a koja je dostupna i u hrvatskim knjižarama.

zahvalnost (i opet, samo toliko sam stigla zapisati). Važno je primijetiti razliku u primjeni između ove djevojke i prethodne žene – obje su bez obzira na to postigle željeni rezultat.

Ova je djevojka također rekla i da je samostalno izbacila svoju terapiju za dijabetes kako bi naglasila da se njeno poboljšanje ne može pripisati djelovanju lijekova. U njenom sam govoru mogla osjetiti svojevrsnu odbojnost ili frustraciju prema standardnoj medicini koja ju godinama nije uspjela izliječiti. To što je osjetila potrebu naglasiti da nisu lijekovi bili ti koji su joj pomogli da ozdravi, već da sva odgovornost za ozdravljenje pripada njoj, filozofiji i metodama koje je u tom procesu koristila, a koje se poklapaju s Aninim učenjem, čini mi se vrlo značajnom. Da li je ona doista ozdravila ili ne nije nešto o čemu mogu raspravljati, ali to za ovu analizu nije ni važno. Njen dojam i njeno viđenje vlastite situacije ono je što je važno. Ana se nakon te izjave obratila publici kako bi rekla da trebamo biti vrlo oprezni kod samostalnog izbacivanja lijekova i odbijanja terapija i da nipošto to ne smijemo raditi ako s tim u potpunosti ne rezoniramo i ako to nije usklađeno s našim uvjerenjima. I tu ponovno dolazimo do koncepta vlastite odgovornosti i važnosti usklađivanja i rezoniranja s nečim. No, pitanje je: usklađivanje s čim? Što to znači kad rezoniramo s nečim? Što je to u nama o čemu ovisi to rezoniranje? Zašto to ima veću težinu od znanstvenih činjenica? Zašto je nužno da se u svemu što radimo prvenstveno ravnamo baš prema sebi?

4.0. Usklađivanje s nefizičkim: kreiranje, osvještavanje i vjera

Sa seminara sam otišla sa više pitanja u glavi nego li odgovora. Kvalitativna analiza Aninog diskursa u njenim videima i mojih bilješki sa seminara pokazala se povremeno vrlo izazovnom, a znala sam se osjećati i kao da se vrtim u krug. Pa ipak, s vremenom se određena struktura počela prikazivati, a svakako je pomoglo i što sam mogla ciljano odabrati neka videa po temi. To mi je omogućilo da popunim određene praznine u razumijevanju onoga što sam vidjela u podacima. U konačnici mi je kao središnja, osovinska kategorija isplivao proces usklađivanja sa nefizičkim²⁰ koji počiva na tri osnovne potkategorije: kreiranje, osvještavanje i vjera. Kreiranje i osvještavanje su također procesi koji imaju svoj smjer i korake te kroz koje se događaju određene transformacije, bilo pojedinca bilo njegovog života. Što se vjere tiče, tu sam dugo debatirala sama sa sobom radi li se također o procesu ili ne, no ipak mi se kroz podatke više pokazuje da se radi o nečemu što jest ili nije; ili vjeruješ ili ne vjeruješ. I iako se vjera može izgraditi, svejedno se ne čini kao proces. Kao da ne postoji nešto između, jer ako vjeruješ malo ili samo djelomično, to nije gradacija vjerovanja, nego je zapravo nedostatak vjere i sumnja. Važno je ovdje također napomenuti da su ove tri potkategorije međusobno čvrsto isprepletene te se mnogi njihovi elementi međusobno poklapaju, a obično su i u nekom međuovisnom odnosu – manjkavost jedne obično umanjuje funkciju i učinkovitost ostale dvije. Jedina potencijalna iznimka u tom međuovisnom odnosu može biti vjera, koja i samostalno može biti vrlo snažna, kao što pokazuje i primjer žene sa seminara koja je ispričala priču o tome kako je uspjela pronaći partnera. No, krenimo od početka, odnosno od onoga što mi je kao neki veći proces prvo upalo u oko, a to je kreiranje.

4.1. Kreiranje

Pitanja vezana uz to kako nešto iskreirati, odnosno manifestirati, u ovoj fizičkoj realnosti vrlo su često u prvom planu Aninog učenja, kao i metode kreiranja – osobito u ranijim videima. Jednostavno rečeno, ova se kategorija može shvatiti kao praktična sfera Aninog učenja jer je glavni fokus na vlastitom aktivnom djelovanju. Da bi promatrač koji želi postati svjesni kreator

²⁰ Ana u svojem govoru za višu silu koristi nekoliko riječi, a najčešća riječ je nefizičko. Ponekad koristi i riječi svemir, izvor, Bog, nadsvijest. Riječ nefizičko je obično izmjenjiva i sa riječju duša i u tom značenju označava dio ili ogranak te više sile koji je naš, no isto tako može označavati višu silu u njenoj ukupnosti i tu je izmjenjiva s riječju Bog. Ti termini nisu dakle uniformni, svatko može izabrati kojim će se terminima služiti, kao i potencijalno izmisliti neki svoj.

razumio kako kreiranje funkcionira i zašto, potrebno je da razumije kako ovaj svemir funkcionira. On mora znati da je Zakon privlačenja jedan od njegovih temeljnih zakona i da upotrebom znanja o njemu možemo fizički mijenjati svoje živote i dovesti u njih sve ono što želimo. Već sam se kratko dotaknula osnovnih obilježja Zakona privlačenja i vibracije. Znanje o tome dio je Istine o stvarnosti koju je nužno spoznati kako bi se moglo razumjeti i iz tog razumijevanja ući u proces kreiranja.

Ana u svojim videima govori o koracima²¹ kreiranja kojih ima pet i koji su, u stvari, ciklični. Prvi je korak taj da odašiljemo želju. To je automatski proces te nije potrebno svjesno nešto željeti. Željenje je dio naše prirode. Drugi je korak taj da Svemir isti tren odgovara na našu želju. Ta se želja isti tren ostvaruje u *vibracijskoj realnosti* koja se naziva Vortex, a koju se može protumačiti kao paralelnu realnost koja zapravo supostoji s ovom našom fizičkom realnosti. Zato se često kaže da 'odašiljemo želju u Vortex'. Srž se svjesnog kreiranja nalazi u trećem koraku u kojem se težimo uskladiti upravo s tom vibracijskom realnosti, odnosno, težimo podići vlastitu vibraciju do vibracije Vortexa. Kad se to poklapanje vibracija dogodi, dolazi do manifestacije koja zapravo nije ništa drugo doli pretakanje iz vibracijske u fizičku realnost. Vibracijsko se postojanje na taj način oživotvoruje u fizičkom postojanju. To može biti ozdravljenje, novi partner ili pak novi auto ili kuća. U Vortexu se, dakle, nalaze sve naše želje, svjesne i nesvjesne. Treći je, dakle, korak mjesto u kojem pojedinac može i treba djelovati; njegova je zadaća učiniti sve što može da postigne visoku vibraciju tj. vibraciju Vortexa. Ovdje u igru dolaze raznorazne metode kreiranja, a neke od važnijih su: meditacija, zahvalnost, afirmacije, EFT tehnika²² i vizualizacija. No, u suštini, bilo što od čega se osjećamo dobro i što nam budi pozitivnu emociju služi u svrhu podizanja vibracije pa to mogu biti i banalne stvari poput vježbanja, igranja s djecom, kuhanja i slično.

U ovom je koraku također važno znati još jedan dio Istine, a to je da su misli, uvjerenja i fokus tri glavna čimbenika koji kreiraju realnost. Upravo su zato metode u pravilu usmjerene na manipulaciju ta tri čimbenika. Jedan smjer u kojem se može ići jest dekonstrukcija postojećih

²¹ Njih je kao takve preuzela od Esther Hicks.

²² EFT -*Emotional Freedom Technique* ili tehnika emocionalne slobode, ukratko poznata i kao tapkanje. Temelji se na stimuliranju određenih akupunkturnih točaka vrhovima prstiju, obično uz ponavljanje određenih rečenica, ovisno o problemu koji se želi riješiti. Podlogu ima u istočnjačkoj medicini i tezi o postojanju energetskog tijela – ovom se tehnikom oslobađaju energetske blokade.

misli, uvjerenja i fokusa koji nam „ne služe“ (skidanje slojeva utjecaja društva). Za to može poslužiti, primjerice meditacija ili EFT tehnika. Drugi je smjer uspostava novih misli, fokusa i uvjerenja – onih koji nam „služe“ – što se može postići, primjerice, vizualizacijom ili afirmacijama. Ako se pitate zašto je baš upravljanje mislima, fokusom i uvjerenjima to što pojedincima omogućuje da kreiraju svoju stvarnost, odgovor je: zato što svo troje izaziva emociju. Upravljanje tima trima čimbenicima u suštini je upravljanje vlastitim emocijama. Budući da su upravo emocije ključan faktor, ne samo u kreiranju, već i za osnovnu tezu ovoga rada, zaslužuju zasebno poglavlje pa ćemo se njima vratiti kasnije, no važno je upamtiti prethodne rečenice.

Razlog zbog kojeg je važno da pojedinac na svom putu svjesnog kreatora razmontira stare obrasce ponašanja i razmišljanja jest taj da bi mogao dosegnuti napredniju razinu svjesnog kreiranja. To se osobito odnosi na uvjerenja, budući da se ona smatraju osobito ukorijenjenima. To se očituje u četvrtom koraku kreiranja, odnosno postizanju *dominantne* vibracije. U toj fazi, čovjek postaje „biće visoke vibracije“ što je Ana (2015) uzbuđeno objasnila u svom videu *Vibracija i čudo života*:

„Kad ste na visokoj vibraciji, onda ništa ne privlačite, nego naprosto jeste. Naprosto budete! Jer ako sam ja sad super i sve mi je divno i gledam iz Vortexa ovaj život i *ne trebam!* Znači da dopuštam. Nemam otpor prema ničemu. I tada vam sve to stiže.”

„I kad ste biće visoke vibracije, onda naprosto znate da će biti kako mora biti. Da je sve za najveće dobro, da se ništa ne događa bez razloga, da svi ljudi imaju svrhu u vašem životu, da svaki događaj ima svrhu. Da sve ima svrhu. I da život ima svrhu jer ste mu vi dali svrhu.”

„Ovaj video sam htjela snimiti da vam pojasnim što to znači biti biće visoke vibracije. Znači uživati u ovoj čaroliji života i svjedočiti svakodnevno onome što neki nazivaju čudima. Čudo je zapravo život.”

Ovo je već napredna razina duhovnog razvoja u kojem čak više nije ni potrebno toliko raditi i koristiti metode, jer svjesno kreiranje postaje način bivanja, dolazi prirodno i lako. Kreiranje prestaje biti trud i rad i postaje užitak. Ovo je također faza u kojoj vjera postaje toliko čvrsta da se pretvara u *znanje*, u beskrajno povjerenje prema životu, Svemiru i nefizičkom. Lokus

moći se sada u potpunosti nalazi u samom pojedincu jer je svjestan da on ništa ne privlači, već *dopušta*. Ovo znači biti ili živjeti u Vortexu.

Postoji još i peti korak kreiranja, a to je tzv. kontrast. Kontrasti su događaji koje ne želimo, koji se generalno percipiraju kao loši. To može biti bolest, otkaz, prevara partnera ili pak zagoreni ručak. Kontrasti su nužan dio životnog iskustva zato što uzrokuju „ekspanziju“, odnosno, proširivanje svijesti. Upravo se u kontrastima automatski događa odašiljanje želje za nečim boljim, čime se vraćamo na prvi korak. Primjerice, kad smo bolesni, u Vortex odašiljemo želju za zdravljem, u vibracijskoj se realnosti ta želja isti tren ostvaruje i naš je samo posao dovoljno podići vlastitu vibraciju. Ako to uspijemo, uskladili smo se s visokom vibracijom ostvarenog zdravlja u Vortexu i doživjeli je i u ovoj, fizičkoj, stvarnosti. Upravo je zato koncept vlastite odgovornosti toliko važan, jer pojedinac, da bi postao svjesni kreator, ne smije dozvoliti da trenutna fizička realnost utječe na njegove emocije. On *mora* preuzeti potpunu odgovornost za svoje emocije, dakle i misli, fokus i uvjerenja, kako bi ih u danoj situaciji mogao mijenjati. Upravo tu spoznaju Ana opisuje kao ključnu:

„Ovo je rečenica koju oni koji shvate, shvatili su sve. Poanta je da se *vi* promijenite u *istoj* realnosti. *Vaša* vibracija mora biti drugačija u trenutku dijagnoze, besparice...kad niste s partnerom, kad ne radite posao koji volite, kad imate rasturenu obitelj ili ne znam što. U istom trenutku vaša vibracija mora postati drugačija. Tada se realnost mijenja.“
(2018: *Kako promijeniti emociju bez obzira na realnost*)

Kada svjesni kreator razumije što su kontrasti, onda ih se on ne boji, već ih prihvaća kao priliku za daljnji rast. Tada on zna vladati sobom i svojim emocijama kako bi ih usmjerio u smjeru ekspanzije.

Kontrasti se događaju i svjesnim kreatorima koji su postigli četvrti korak, no oni će u pravilu imati manje posla u nošenju sa kontrastom zbog svog duhovnog napretka koji su dotad postigli. Upravo zbog toga što izazivaju ekspanziju, kontraste se smatra pozitivnima i nužnima i zato ih čak ni oni koji su postali „bića visoke vibracije“, poput Ane, nisu pošteđeni. Vjerujem da je to jedan od važnijih razloga zašto Anu njezini pratitelji nisu odbacili kada su izašle vijesti o optužbi za nadrilječništvo ili o rastavi braka. Oni su razumjeli da se radi o kontrastima, shvaćali su Istinu situacije, za razliku od šire javnosti koja ju je osudila. Ana kaže: “Nikada

neće biti gotovo. Uvijek ćete nešto još htjeti. Uvijek ćete težiti ekspanziji“ (2020: *Poruka Abrahama*). Proces kreiranja dakle nema kraja, on nikada ne prestaje. Kontrasti će uvijek dolaziti, a s njima i ekspanzija. To je ciklus koji se neprestano ponavlja, samo što postaje kraći i lakši za one koji duboko razumiju kreiranje i koji su postigli visoku razinu svijesti.

4.2. Osvještavanje

Sljedeća važna kategorija koja mi se iskristalizirala u analizi može se svesti pod naziv osvještavanje. Ugrubo bi se ova kategorija mogla opisati kao svojevrsni teorijski dio Aninog učenja. Osvještavanje i kreiranje kao procesi suštinski su isprepleteni i jedan od drugoga teško odvojivi, što se već može vidjeti i u prethodnom poglavlju. Teorija bez prakse ne dovodi do manifestacije jer za nju je potrebno aktivno djelovanje, a praksa bez teorije čak i može dovesti do nekih manifestacija, no njihova će kvaliteta i učestalost biti umanjena. Dobitna se kombinacija postiže u njihovoj sintezi, što se jasno očituje i u samoj sintagmi „svjesni kreator.“

Osvještavanje je, kao i kreiranje, višeslojni i višeznačni proces. Osvještavanje mora obuhvatiti i mikro i makro razinu. Potrebno je, s jedne strane, osvijestiti Istinu o sebi, u smislu primjećivanja raznoraznih društveno uvjetovanih obrazaca koje smo tokom života usvojili kao istinu o sebi i svijetu. Smatra se da ti obrasci ometaju i zatomljuju duhovni rast kao i našu vezu s „izvorom u nama.“ Ovakvo je osvještavanje nužno kako bismo u sklopu trećeg koraka kreiranja mogli dekonstruirati te obrasce i uspostaviti na njihovo mjesto nove. Primjerice, logika je takva da ako osoba ima uvjerenje da ne zaslužuje ljubav, onda ta osoba dok to uvjerenje ne promijeni neće moći ostvariti ljubavni odnos kakav želi i u kojem je partner cijeni i poštuje. Ovdje se osvještava i postojanje svjesnih kreatora i promatrača te mogućnosti vlastite preobrazbe iz jednog stanja u drugo. Potrebno je, također, osvijestiti neka od ograničenja koja kao ljudska bića ipak imamo, a koja se ponajviše odnose na naš um.

S druge je strane potrebno osvijestiti Istinu o tome kako ovaj Svemir funkcionira i koja je naša uloga u svemu tome. Dio te Istine već su u prijašnjim poglavljima opisane pojave poput Zakona privlačenja, vibracija, ideje o svjesnom kreatoru i procesu kreiranja. Tu se, primjerice, izdvajaju Istine o prirodi stvarnosti: realnost je odraz, realnost je percepcija i realnost je promjenjiva. Također, Istina je i da ne postoji samo ova fizička stvarnost, već i ona vibracijska,

a tu je i neizbježni trio misli, fokusa i uvjerenja kao čimbenika kojima se kreira realnost. Potrebno je također osvijestiti što je emocija i zašto je toliko važna. U nekom trenutku u procesu osvještavanja, pojedinac dolazi do dubljih razina shvaćanja koja obuhvaćaju *podsjecanje* na naš istinski identitet, na „ono tko smo zaista“, na razlog zbog kojeg smo „toliko moćni“, na svoju suštinsku povezanost sa onim nefizičkim, božanskim, svetim.

Upravo se ovdje počinje odmotavati središnja nit ovoga rada. U poglavlju 3.3., ispisala sam vrlo važne Anine rečenice: „Zaboravili ste tko ste zbog okoline. Ja sam tu da vas podsjetim.“ No, što to zapravo znači? Ove rečenice podrazumijevaju postojanje nekog istinskog ili izvornog identiteta kojega se možemo prisjetiti. Transformacija koja se, dakle, događa u procesu kreiranja i osvještavanja nije učenje ili otkrivanje nečeg novog, već upravo suprotno. Ona je podsjećanje na Istinu koju smo zapravo uvijek znali, ali smo je zaboravili jer smo potpali pod utjecaj društva. Moglo bi se reći da se radi o povratku starom znanju. I zato govorimo o osvještavanju, a ne o učenju ili otkrivanju. Hrvatski jezični portal²³ za glagol osvijestiti, osim njegovog doslovnog značenja, pruža sljedeću definiciju njegovog prenesenog značenja: „uvidjeti, spoznati pogrešnost svoga stava, mišljenja, ideja, ponašanja.“ Osvještavanje je, dakle, proces kojim se skidaju slojevi društvenog utjecaja sa svoga bića čime se otvara put ka prisjećanju i spoznavanju Istine. Stoga na prisjećanje možemo gledati kao na napredniji korak osvještavanja.

4.2.1. Tko smo zaista?

Osvještavanjem se, dakle, rastaču okovi društva i primarnost uma, a razotkriva se dublja Istina. Naša duhovna svijest jača te prisjećanjem otkrivamo svoju suštinu i kozmičku povezanost sa svetim. Što više spoznajemo suštinsku povezanost s onim što je nefizičko, to čvršća postaje naša vjera i to svjesniji kreatori postajemo. No, proces postajanja svjesnim kreatorom u svojoj suštini nije putovanje prema naprijed, već prema nazad. To je vraćanje na 'tvorničke postavke'. U svom nam videu *Zašto zaboravljamo tko smo?* Ana (2015) otkriva svoje viđenje onoga tko zaista jesmo:

„Znači, prije nego dođemo na ovaj svijet, mi smo dio Boga. (...) Ja vjerujem da je Bog

²³ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFhvWBE%3D; Pristupljeno 5.9. 2021.

recimo ruka, a mi smo prsti te ruke. Znači, mi smo zapravo povezani. Bog zna tko je Bog. Ali želi *iskustvo* sebe. Želi spoznavati i dalje sebe. Kako Bog spoznaje tko je? Preko prstiju! Koja je svrha ruke ako nema prstiju? Opet, s druge strane, ako izgubite jedan prst, cijela ruka osjeti to. Kad se opečete na jedan prst, cijela ruka osjeti to. Tako da, mi smo zapravo *produžetak* Boga. Mi smo duše koje dolaze na ovaj svijet spoznati tko su i 'pomoći' (pravi navodnike prstima) Bogu da spozna tko je. Mi gore, 'gore' (pravi navodnike prstima), na toj drugoj vibracijskoj realnosti, *prije* nego dođemo znamo tko smo. Mi *znamo* da smo dio Boga. Mi znamo da smo dobro. Mi znamo da smo svijetlo. Mi znamo da smo praštanje. Mi *znamo* tko smo. Ali želimo iskusiti tko smo. I *zato* dolazimo.“

Zanimljivo je Anino razlikovanje između *znanja* i konkretnog *iskustva*. Mogućnost se iskustva pripisuje fizičkom svijetu. Rođenjem u ovaj svijet zaboravljamo da smo dio više sile, ali upravo je to i poanta fizičkog života. Zaboravljanje nije slučajno jer zaboravlja se upravo zato da bi se moglo *iskusiti* prisjećanje svog originalnog identiteta. Prema Aninom je tumačenju to ono što Bog želi i što uzročno-posljedično i mi želimo budući da smo u svojoj suštini dio Boga.

Prisjetiti se ponovno svoje moći, svoje Istine, svog svetog identiteta krajnji je cilj. Upravo se u liku svjesnog kreatora to očitava jer njegova moć kreiranja realnosti upravo je oživljavanje onog božanskog u njemu. I zato svjesni kreator kada uznapreduje na svom duhovnom putu shvaća da nije poanta manifestirati kuću, već je poanta prisjetiti se da je toliko moćan da *može* iskreirati kuću. Kako Ana kaže: „I vidjet ćete, mnogi od vas su se već u ovo uvjerali, kad manifestiraju, da nije poanta u manifestaciji, nego u prisjećanju: Ej! Ja sam kreator. *Ja* sam kreator! Zbog toga zaboravljamo“ (2015: *Zašto zaboravljamo tko smo*). Ponovno otkrivanje onog istinskog vlastitog identiteta glavni je cilj i razlog života na ovome svijetu.

Zanimljivo je također Anino tumačenje, iz istog videa, Isusa Krista kao jedine duše koja po rođenju nije izabrala zaboraviti tko je. Tumači kako je upravo zato što nije zaboravio Istinu o funkcioniranju svemira, o tome tko je on, a samim time i tko su svi drugi, mogao oprostiti onima koji su ga razapeli. Njegova poznata rečenica „Oprosti im Oče, ne znaju što čine,“ u ovom kontekstu poprima sasvim novi sloj značenja - ne znaju jer su zaboravili tko su. Ana tvrdi: „On je imao svijest duše“ (2015), zato je tako i mogao reagirati i razumjeti. Upravo je ta svijest duše ono čemu se svjesni kreator stremi približiti i što želi dosegnuti. No, kako točno

on zna da je na dobrom putu? Jednom kada osvijesti i prisjeti se da je dio božanskog, on istovremeno shvaća da je i dio božanskog u njemu i da se upravo u njemu nalazi kompas.

4.2.2. Emocija – most između prirodnog i natprirodnog

Najgledaniji Anin video, pored onih koji se koriste kao metode (meditacije, afirmacije i EFT), sa gotovo milijun pregleda, jest upravo onaj imena *Kako promijeniti emociju bez obzira na realnost?*. Ova činjenica ide u prilog tome da Anini pratitelji razumiju da kao svjesni kreatori moraju prvo sebe mijenjati i upravljati svojom vibracijom bez obzira na fizičku stvarnost koju u tom trenu žive. Dio je Istine to da kad se promijenimo mi, promijenit će se i naša stvarnost jer ona je naš odraz. U prethodnim sam poglavljima već spomenula da misli, fokus i uvjerenja kreiraju realnost i da su metode uglavnom usmjerene prema njima, no to je zato što upravo te tri stvari izazivaju emociju. Ključ promjene nalazi se, dakle, u emociji i ona je zapravo tajna kreiranja. Kako Ana kaže: „Riječi nemaju vibraciju, nego emocija“ (2019: *Osvijestiti smrt znači osvijestiti život*). Emocija je taj dio nas kao ljudi koji vibrira i čiju vibraciju trebamo 'naštimiti' na vibraciju željenog. I zato uvijek i u svemu što radimo moramo pratiti kako se pritom osjećamo.

Primjerice, ako si ponavljanjem afirmacije „Ja sam vrijedan ljubavi“ želimo usaditi bolju sliku o sebi, to nam neće uspjeti ako se ne *osjećamo* kao da je to istina. I onda prateći svoju emociju znamo da moramo izabrati afirmaciju u koju možemo povjerovati (da, i vjera je važan dio priče), koju možemo *osjetiti* kao istinitu, jer nam u suprotnom ova metoda neće djelovati. Kada, dakle, pričamo o rezoniranju, pričamo o emocijama; rezoniranje se osjeća. Po emociji koju osjećamo znamo jesmo li se s nečim uskladili. Ona nam služi kao kompas prema kojem uvijek znamo gdje je sjever. Emocije se generalno mogu podijeliti na pozitivne i negativne²⁴ i o tome ovisi njihova vibracija: pozitivne će emocije imati višu vibraciju, a negativne nižu. Svjesni kreator stoga teži tome da što više osjeća pozitivne emocije. Život na visokoj vibraciji, ili život u Vortexu, znači zapravo živjeti ljubav, mir, zahvalnost, vjeru i slične pozitivne emocije.

²⁴ Ana generalno ne voli dijeliti emocije na pozitivne i negativne jer smatra da emocije nemaju same po sebi nikakav predznak, već samo onaj koji im mi damo. No, ipak često koristi ove riječi kako bi ju pratitelji bolje razumjeli. U suštini se radi o emocijama visoke i niske vibracije koje mi subjektivno osjećamo kao pozitivne ili negativne.

Sad kad znamo da emocije služe kao kompas, postavlja se pitanje što je onda sjever prema kojem se kompas orijentira? Da bismo to razumjeli, moramo se vratiti na priču o Vortexu - vibracijskoj realnosti. U prethodnom se poglavlju u Aninim riječima kojima opisuje svoje viđenje onoga tko smo zaista može iščitati da prije nego što smo se rodili, dok smo još bili duše i znali tko smo, da smo se nalazili upravo u vibracijskoj realnosti. Ta je realnost, čini se, izvorište božanskog i, na neki način, 'mjesto njegovog obitavanja'²⁵. Nefizički se dio našeg bića nalazi u Vortexu i po emocijama znamo da li mu se približavamo ili ne. U sljedećem odlomku Ana baca novo svjetlo na sam proces kreiranja iz poglavlja 5.2.1. iz kojeg možemo razaznati razlog zbog kojeg proces kreiranja funkcionira baš na taj način:

„Kad razumijete kako kreiranje izgleda, onda znate da vi odašiljete želju, istog trena vam Svemir odgovara. Zašto? Jer je vaše nefizičko u Vortexu. Vaše nefizičko je na visokoj vibraciji. I kada vama ode želja tamo, vaše nefizičko počinje istog trena to živjeti i ima to iskustvo. I sad dolazimo na najvažniji dio priče o Vortexu. Vama, preko emocija šalje poruku da li se usklađujete i vi s tim u svojoj realnosti ili ne. (...) I zato je emocija *najvažnija* u kreiranju realnosti jer je ona razgovor vas i vašeg nefizičkog koje vam poručuje, preko emocije, blizu si/ daleko si. Negativna emocija je ništa drugo nego poruka vašeg nefizičkog: 'Ja to ne vidim tako!' Ili: 'Sa takvim načinom razmišljanja udaljavaš se od kreacije.“ (2018; *Negativne emocije, ekspanzija i Vortex*)

Emocije su, dakle, komunikacijski kanal koji nam je uvijek dostupan i prema kojem uvijek znamo 'gdje' se naš nefizički dio nalazi i samim time, u kojem smjeru trebamo ići. Emocija tako postaje glavna poveznica između osobnog i svetog. Iz svega se ovoga može zaključiti da put koji pojedinac treba prijeći kako bi iz promatrača postao svjesni kreator nije ništa drugo doli put približavanja onom božanskom u sebi.

4.3. Vjera

Uz kreiranje i osvještavanje, vjera je treći stup usklađivanja s nefizičkim. Ana u videu *Da li je dovoljno za kreiranje u to povjerovati* (2020) govori o tome kako je vjera na neki način i

²⁵ Posljednje su tri riječi pod navodnicima jer ih treba uzeti sa nešto zadržke; vibracijska se realnost ne čini kao neko određeno mjesto u fizičkom smislu, niti se čini da je Bog neko konkretno biće koje negdje fizički obitava – on je više u obliku nematerijalne svijesti ili energije (nije sasvim jasno). Pa ipak, veći dio Boga ostaje u vibracijskoj realnosti, dok manji dio dolazi s nama u ovaj fizički svijet – tako i ostajemo povezani.

najzahtjevniji dio priče jer „upravo je vjera najvisočija vibracija. Ljubav, znanje i vjera imaju najvisočiju vibraciju. I upravo oni koji *povjeruju* manifestiraju čak i u danu.“ Tolika je, dakle, moć vjere da je uz nju moguće doživjeti i instantne manifestacije. Ako se prisjetimo primjera žene koja je pronašla ljubav, sjetit ćemo se da je ona svoj uspjeh u manifestiranju pripisala upravo svojoj vjeri. Iako se njena vjera možda i ne čini kao ona religijska vjera, ipak je ta njena vjera dolazila iz dubine što je i opisala riječima „Ja sam to znala, vidjela, disala.“ Čak bi se i prestanak uzimanja lijekova one druge djevojke moglo protumačiti kao prikaz njene vjere. A ako se prisjetimo odgojiteljice koja je ustvrdila da nema drugog vrtića u gradu u koji bi mogla otići raditi, njoj je Ana zamjerila upravo nedostatak vjere. U ovom se smislu može pretpostaviti i da se na vjeru gleda kao na preduvjet za kreiranje jer to je možda i jedina veća razlika između odgojiteljice i druge dvije žene. Ana to ovako prikazuje:

„Oni koji mi povjeruju, kao što sam ja povjerovala Esther, Abrahamu, Neale Donald Walshu i ekipi kad su rekli: 'Sve si već dobila. Sad idi i uživaj.' Kad sam povjerovala u to, promijenila sam posve vibraciju i svjedočila tome što mi je ne'ko rekao. Znači, ovog trenutka, kad vam ja kažem onu rečenicu: 'Onog momenta kad zatražite, Svemir je isti tren odgovorio. Sad idite i uživajte jer vam stiže.' Da li mi vjerujete? Da li se radujete i, ono, ajme stiže!“ [2016; *Vortex (vibracijska realnost)*]

Ana je ovim riječima opisala svoje iskustvo tvrdeći da je, kad je povjerovala u ovo učenje, doživjela promjenu u svom životu, a isto to zahtijeva i od svojih pratitelja. Posljednjim je riječima citata Ana htjela demonstrirati uzbuđenost koju donosi snažna vjera. Upravo je to znak visoke vibracije i samim time znak da se naše viđenje situacije poklapa sa viđenjem našeg nefizičkog.

Pa ipak, do snažne vjere je i najizazovnije doći baš zato što je zbog svoje visoke vibracije promatraču u početku i najdalja. No, što on više osvještava svoje pogrešne obrasce i mijenja ih kroz kreiranje i napreduje putem svjesnog kreatora, to mu postaje lakše vjerovati. Svjesnom kreatoru koji je došao do razine bića visoke vibracije njegova vjera postaje toliko duboka da ju osjeća kao znanje. Također, s obzirom na moć koja se pripisuje vjeri, veoma je važno izabrati vjeru koja pojedincu „služi.“ Ana nam u svojim riječima otkriva svoje viđenje njezine svrhe: „A što je vjera? Zar poanta vjere nije pružiti nam utjehu? Zar poanta vjere nije pružiti nam nadu? Zar poanta vjere nije zbog vjere živjeti mirnije, radosnije?“ (2019: *Osvijestiti smrt znači osvijestiti život!*). Među sljedbenicima se mnogih velikih religija nerijetko može pronaći

mišljenje da čovjek treba služiti vjeri i da nagrada dolazi samo ako se toga revno drži. Anino je viđenje sasvim suprotno tome - vjera treba služiti čovjeku i dovesti ga bliže njegovom nefizičkom. Nagrada se nalazi upravo u tom povezivanju i usklađenosti s nefizičkim jer iz nje svo obilje svijeta slobodno teče prema svjesnom kreatoru.

Zato je, ponovno, važno da vjera s nama rezonira jer je to znak da je došlo do usklađivanja. Ideja o rezoniranju u suštini označava ideju o usklađivanju sa onim božanskim dijelom u nama – zato je imperativ uvijek birati ono što nam „služi.“ Ana kada govori o vjeri ne govori uvijek direktno o vjeri u božansko, u dušu, u svemir. Često, kad govori o vjeri, govori i o dubokim uvjerenjima koje sa sobom nosimo bilo o sebi bilo o svijetu. Takva su uvjerenja gotovo kao mape koje nosimo sa sobom, a koje nam govore kako da se krećemo kroz svijet u kojem živimo. Pojedinaac mora dekonstruirati mnoga društveno uvjetovana uvjerenja poput 'Nisam dovoljno dobar' ili 'Novac je prljav' jer se suštinski kose sa našom božanskom biti. Tada se mogu uzgojiti duboka uvjerenja koja su u skladu sa Istinom o nama. Kada se vjera ukopa u osobnost čovjeka kao uvjerenje, ona postaje duboka i automatska, a samim time i naj snažnija jer tada više nema propitivanja i sumnje.

4.4. Usklađivanje s nefizičkim

Središnji proces Aninog učenja, a ujedno i središnja kategorije moje analize, je usklađivanje s nefizičkim. Osvještavanjem se skidaju slojevi društva i spoznaje svoj Istinski identitet, kao i Istinska priroda svijeta, a kreiranjem se oživotvoruje i ispoljava Istinski identitet svjesnog kreatora koji proizlazi upravo iz onog božanskog u nama. Upravo to znači „istinski razumjeti“ i „istinski živjeti“, što su fraze koje Ana nerijetko koristi u svojim videima. Vjera je temelj iz kojeg proizlazi možda i najveća moć svjesnog kreatora jer je odraz gotovo apsolutnog povjerenja prema stvoritelju kojega je dio, a samim time i odraz povjerenja prema vlastitom unutarnjem vodstvu koje se uvijek i zauvijek ravna prema božanskom. Poanta je svih metoda slušajući i mijenjajući svoju emociju upravo približiti se što više svojoj duši i dovesti se do života usklađenosti s njom. Ovako Ana upućuje svoje pratitelje:

„I za bilo šta kada vam se dogodi, pitajte: Kako ti dušo sad ovo vidiš? I tada ćete se uskladiti sa svojom dušom i tada ćete živjeti onaj istinski život u skladu sa nefizičkim, u skladu s dušom, svjedočiti zapravo životu kako život i je zamišljen.“ (2016: *Kako*

naša duša vidi život)

„I to je ono jedan u Vortexu je moćniji od milion drugih. Jer ovaj u Vortexu je u skladu s nefizičkim koje nas toliko voli, koje- dio smo Boga, univerzalni zakon²⁶ radi za nas. I kad kužite Vortex, onda kužite to.“ (2018: *Negativne emocije, ekspanzija i Vortex*)

„Zato što ste na višoj vibraciji vi najbolja verzija sebe. Na višoj vibraciji ste najbliži izvoru u sebi.“ [2016: *Vortex (vibracijska realnost)*]

Po Aninom tumačenju, što smo bliži nefizičkom, to smo više sposobni izvući ono najbolje iz sebe, svjesniji smo svoje moći i to više živimo život po mjeri božanskog. Nije slučajna rečenica u kojoj tvrdi da je jedna osoba koja živi u Vortexu moćnija od mnogih drugih – ta osoba *živi* svoju božansku bit i od nje preuzima svoju moć. Očigledna je pretpostavka ta da je nefizičko ideal, sve ono najbolje što postoji, pa smo samim time i mi najbolji što možemo biti što smo mu bliži.

Pozitivne emocije osjećamo kao takve baš zato što se poklapaju s viđenjem nefizičkog i što je pozitivna emocija intenzivnija, to je snažnija naša usklađenost. Osim samog intenziteta emocija, Ana spominje još jedan važan fizički znak usklađivanja s dušom:

„Kad se naježite, uskladili ste se s dušom. Zapamtite ovo, kad se naježite, spojili ste se (pokazuje rukama od gore prema dolje, prema glavi), jedno ste. Vaša duša, vaše nefizičko i vi fizički u tom trenu gledate isto.“ (2019; *Osvijestiti smrt znači osvijestiti život!*)

Ana u više navrata u svojim videima doživljava ježenje nakon što izgovori neke rečenice, što joj služi kao dodatna potvrda da se i njena duša slaže s onime što je upravo rekla. Ovakvo tumačenje ježenja baca i drugačije svijetlo na ono što sam osobno doživjela na seminaru u trenu kada je djevojka govorila o svom izlječenju. Taj je trenutak bio za mene emotivno intenzivan i doživjela sam ga posebnim pa se pitam jesam li možda slučajno nabasala na iskustvo stapanja sa dušom kakvim ga Ana doživljava? Ne mogu znati točan odgovor, ali ako je barem približan tome, onda mogu razumjeti zašto bi netko htio stremiti prema tome. Također, sam intenzitet emocije svakako doprinosi doživljaju iskustva kao onostranog s obzirom na to da se tako nešto

²⁶ Zakon privlačenja

rijetko doživljava u svakodnevnom životu. Možda mi se taj trenutak učinio čudesnim baš zato što je bio toliko izmješten iz svakodnevice.

Što se tiče negativnih emocija, njihov veći intenzitet ukazuje na veću neusklađenost – baš zato, primjerice, mržnja ili nemoć toliko bole, jer su najdalje od Istine o nama i našem odnosu sa božanskim. I tako, proces kreiranja i proces osvještavanja suštinski su dio osnovnog procesa usklađivanja vlastite vibracije sa vibracijom nefizičkog. To je proces koji teži približiti se božanskom i koji se primarno manifestira na fizički način. Usklađivanje je zapravo vraćanje sebi, onom Istinskom sebi, koje je u suštini natprirodno.

4.5. Šamansko sveto jastvo i komunikacija sa svetim

Proces usklađivanja sa nefizičkim suštinski je proces u Aninom učenju o Zakonu privlačenja. On je glavna misao i nit vodilja u procesu kreiranja te se osvještavanjem i vjerom njegovo postojanje i važnost spoznaje. Upravo se tom usklađivanju najviše stremi i prema tome se sve mjeri – otuda i proizlazi imperativ rezoniranja. Što se dublje zaroni u Anino učenje, to postaje jasnije da same fizičke manifestacije uopće nisu toliko važne kao što se čini u početku; ono što je doista važno jest podsjetiti se svog originalnog, Istinskog identiteta, odnosno, spoznati svoje sveto jastvo. Glavni atributi vlastitog jastva tada postaju božansko, sveto, svjesno i moćno. Aupers i Houtman nazvali su to sakralizacijom jastva, a Pandian šamanskim svetim jastvom.

U transformaciji iz promatrača u svjesnog kreatora razotkriva se proces *stvaranja* svetoga jastva, a kojeg Pandian, kao što sam razložila u poglavlju 2.1., smatra ključnim religijskim procesom. Doduše, iz emske se perspektive na to ne gleda kao na stvaranje, već kao na ponovno otkrivanje svetog jastva (jer je oduvijek bilo tu), ali iz etskog se perspektive doista radi o stvaranju jer promatrač na početku svoga puta obično još nema svijest o ikakvoj svetosti u sebi. Njegov se, dakle, sveti identitet stvara putem i što više on ulazi u ulogu svjesnog kreatora, to više njegovo sveto jastvo jača.

Pandian (1991: 94) navodi kako je šaman prototip za djelomično ili potpuno ujedinjenje između simbola jastva i simbola svetog drugog. Vidjeli smo u poglavlju o emocijama da su one, kada ih se razumije, uvijek kompas koji pokazuje u kojem se smjeru treba ići kako bi došlo do

usklađivanja s dušom, a to je uvijek smjer pozitivnih emocija. Dakle, svatko preko svojih emocija komunicira s dušom. Upravo je to jedna od glavnih razlika između šamanskog svetog jastva i svećeničkog koje, pak, komunicira *prema* nadnaravnim bićima (ibid. 93). Također, momenti potpunog sklada obilježeni su intenzivnim fizičkim reakcijama: snažnim pozitivnim emocijama i ježenjem. Čak se i velika udaljenost od duše prikazuje u sve snažnijim bolnim i teškim emocijama.

No, moguće je također i stupiti u direktniji kontakt s nefizičkim, najčešće putem meditacije i kanaliziranjem. Još je jedna od dobrobiti bivanja na visokoj vibraciji i mnogo lakši pristup nadnaravnom biću i njegovoj višoj svijesti. Ana se izjašnjava: „Ja vjerujem da na visokoj vibraciji su odgovori i na visokoj vibraciji se prikopčamo na to znanje i na tu mudrost“ (2017: *Čarolija života*). Ekstreman primjer toga je kanaliziranje, odnosno, puštanje višeg entiteta da komunicira kroz vas. Esther Hicks, Anin najveći uzor od kojeg je i preuzela većinu svog učenja, poznata je upravo po tome što tvrdi da kanalizira više biće (ili skup bića) imena Abraham te tvrdi da joj je upravo ono prenijelo sve Istine koje prenosi o Zakonu privlačenja i o tome tko smo zaista. Esther je ono što Pandian smatra prorokom koji se obično nalazi na čelu religijskih pokreta. Nisam sigurna da li i samoj Ani pripada ta titula jer je njena trenutna uloga, barem zasada, sličnija onoj koju su imali apostoli koji su prenosili svetu riječ, ali sami nisu bili proroci poput Isusa. Pa ipak, u jednom od videa nam daje naznake da i ona razvija direktnu komunikaciju s nefizičkim:

„Kako da vam objasnim što se meni zna događati? Meni se zna događati... Kao da *primam* informacije. Meni vam se to najčešće na seminarima događa, kad sam na jako visokoj vibraciji, kada govorim stvari koje znam i sama da nisam znala do tada. Fascinira me kada dajem odgovor neki i dok ga govorim... ono, odakle ovo stiže?“ (Bučević 2017: *Čarolija života*)

Ovaj je opis vrlo sličan upravo onome što se smatra kanaliziranjem, a zanimljivo je što takvo iskustvo ima na vlastitim seminarima, baš kao i Esther koja na svojim seminarima sa publikom razgovara primarno kao Abraham. Zanimljivo je i to što Ana to iskustvo doživljava kao nešto što se spontano događa, umjesto kao nešto čemu ciljano stremi.

Video *Čarolija života* iz kojega je gornji citat, objavljen je 2017. godine, te je zanimljivo usporediti koliko sigurnije govori o sličnom iskustvu u videu iz 2020.: „Jučer sam takav nevjerovatan streaming doživjela (pokazuje rukom od gore prema sebi), upravo nekakvih

informacija dok sam meditirala tako, ali to radim već nekoliko mjeseci.“ (Bučević; *Poruka Abrahama*) Ovakvo je iskustvo doživjela koristeći Estherinu metodu meditiranja na zvuk klime:

„Ja vam kažem, ja sam se odavno prestala praviti pametna, da sve znam, i slušam one koji ekspandiraju i one kojima nekakve metode i ono što rade donosi rezultate pa ja samo poslušam. Povjerujem i poslušam. Ali sam i osjetila da i sa mnom to rezonira puno bolje, a to je meditacija na zvuk.“ (Bučević 2020: *Poruka Abrahama*)

Osim što se u ovim riječima ponovno potvrđuje važnost vjere i rezoniranja, pokazuje se da samu sebe još uvijek smatra više učenikom, nego li autoritetom.

Pandian rituale smatra važnima za šamanističko sveto jastvo budući da nerijetko upravo oni stvaraju prostor i uvjete za direktniju komunikaciju s onostranim, no ovo istraživanje, budući da nije bilo fokusirano na praktični i iskustveni dio, ipak nije dostatno za donošenje ikakvih zaključaka o tome. Za takvo nešto potrebno je daljnje istraživanje te smatram da bi u tom kontekstu bilo korisno pozabaviti se detaljnije samim metodama kreiranja, osobito meditacijom koja se čini kao primarna metoda koja vodi do kanaliziranja i 'primanja' informacija.

4.6. Mitovi i temeljno obećanje

Pandian (1991: 131) navodi kako sveti mitovi, odnosno mitovi koji uključuju simbole svetog drugog i svetog jastva, obično objašnjavaju prirodu svemira, njegov postanak, život poslije smrti, ljudsku patnju, postojanje božanstava i slično. Dio je Aninog Diskursa svakako i određena mitologija, čiji su se dijelovi već mogli nazrijeti kroz dosadašnji tekst. Ona se u ovom istraživanju prikazala u obliku Istine u koju je potrebno povjerovati: od Zakona privlačenja i vibracije, preko koraka kreiranja pa sve do spoznaje o prirodi realnosti (fizičke i vibracijske). Sve je to dio prirode svemira koji se prikazuje u ovim mitovima. Dio Istine koji govori da smo dio božanskog i da smo zbog toga posebni i moćni onaj je dio koji čovjeku pruža utjehu i sigurnost, balans u ovom burnom svijetu. Istina nam govori i zašto dolazimo na ovaj svijet: jer Bog želi imati iskustva, čak i ona koja doživljavamo kao negativna, kao kontraste, ali osobito ono u kojem ponovno spoznaje tko je i da je moćan. Kako bi to ostvario, on bira doći u materijalan svijet preko nas. Prema tome, naša je svrha suštinski božanska.

No, isto tako utjeha je u tome što znamo da ne dolazimo sami, već da uvijek uz pomoć emocija ostajemo povezani sa Bogom i da ako ih slijedimo, uvijek možemo naći pravi put. Također, s obzirom na to da smo dio božanskog, imamo iste slobode kao i on. Prije nego što se rodimo, dok smo duše koje borave na vibracijskoj realnosti, mi možemo izabrati koja iskustva želimo doživjeti na Zemlji. Ta iskustva ne moraju nužno biti ona koja mi doživljavamo pozitivnima i lijepima. Duša, primjerice, može željeti iskusiti što znači voljeti, no logika je nerijetko ta da da bi mogla spoznati što je ljubav, prvo mora iskusiti što ljubav *nije*. To se, primjerice, na Zemlji može ostvariti kao partner koji vara ili obitelj koja nas ne prihvaća.

Također se može dogoditi da se duše, prije nego što dođu, međusobno dogovore da će ići zajedno i da će jedna drugoj pomoći da iskuse ono što žele. Pa se tako, prema dogovoru, jedna od tih duša može pojaviti kao partner koji nam je slomio srce ili, čak, osoba koja nas je ubila, ozlijedila ili silovala. Ovdje postoji i element reinkarnacije jer se duše koje su se ovako udružile u jednom životu mogu udružiti i u idućem životu sa promijenjenim ulogama. Budući da je dio Boga, duša je vječna i kao takva prolazi kroz mnoge fizičke živote, a prije svakog bira što u njemu želi iskusiti. Nije teško vidjeti kako osoba koja usvoji ovaj mit, može u životu naći utjehu u osjećaju da ipak sve u sebi sadrži neki smisao i višu svrhu. Taj me sentiment zapravo poprilično podsjeća na onu poznatu kršćansku rečenicu: „Neobični su putevi Gospodnji,“ kojom se vjerniku šalje poruka da ne može znati što Bog za njega ima u planu i da mu se treba prepustiti. Tako ni ovdje vjernik ne može znati da li je možda duša isplanirala neki događaj.

Da je Ana doista usvojila ovaj mit kao Istinit, pokazuje sljedeći citat:

„To je ono: 'Veliki pozdrav dragi moji kokreatori'²⁷. Ja sam vaš kokreator i vi ste moji. Mi smo se gore dogovorili da ću vas ja jednom, ako sam to bila ja ili bilo tko, podsjetiti. Ali prije toga sam *i ja* zaboravila. Prisjetila sam sebe sa drugim kokreatorima, sa Neale Donald Walshom, sa Esther Hicks, sa, sa mnogobrojnim učiteljima... koji su meni pomogli da se prisjetim tko sam. I prisjetila sam se svoje misije da ja nakon toga podsjećam druge.“ (Bučević 2015: *Zašto zaboravljamo tko smo*)

²⁷ Veliki pozdrav dragi moji kokreatori! – Anin uvodni pozdrav gledateljima kojim započinje svaki svoj video.

Ona, dakle, svoj rad i širenje ovog učenja doživljava kao misiju koju je odabrala za sebe prije rođenja, dok je još bila duša. I svi njeni pratitelji su isto tako odabrali da se na ovom svijetu žele podsjetiti o Istini o tome tko su. No, slobodi izbora tu nije kraj. S obzirom na to da se i po dolasku na Zemlju zadržava ta božanska suština, pojedinac i tad može mijenjati izbore koje je donio prije rođenja. Njegova sloboda izbora ide do te mjere da kad umre, može izabrati da se vrati.

Pandian (1991: 132) navodi da je jedna od najvažnijih karakteristika mita ta da vjernicima komunicira poruke pomoću kojih postižu cjelovitost i značenje u svojim životima ili generalnu integraciju simbola jastva. Može li život imati veće značenje od ispunjavanja božanske svrhe? Ima li veće utjehe od toga da smo sve sami odabrali? Možda, no ovo je narativ koji pojedincu svakako može pružiti smisao i stabilnost u ovom dinamičnom svijetu. Upravo je to temeljeno Anino obećanje sažeto u rečenici iz videa *Osvijestiti smrt znači osvijestiti život*:

„Ako u to povjerujete, imat ćete mir.“ (Bučević 2019)

4.7. Individualizam i društvena odgovornost

Priznajem, primarna motivacija za istraživanje ove teme bila je ta da sam sama sebi htjela razjasniti o čemu se zapravo radi u učenju Ane Bučević. No, putem mi se razotkrila i jedna problematika, veća od mene same, koja mi je izazvala frustraciju i zbog koje sam morala uzeti odmak i pauzu od istraživanja od nekoliko mjeseci. No, jednako tako mi je ilustrirala važnost istraživanja ovog društvenog fenomena i njegovog mogućeg utjecaja te stoga smatram da bi vrijedilo ovu temu dalje istraživati. Dogodilo se, naime, to da je, svega nekoliko dana nakon što sam odlaskom na seminar Ane Bučević u Zagrebu započela ovo istraživanje, pandemija Covid19 stigla u Hrvatsku. Ubrzo nakon toga, uz samu bolest, bjesomučno su se počele širiti i teorije zavjera. Bilo je tu svakakvih ideja, od teza da 5G tornjevi uzrokuju ovu novu bolest, preko ideja o čipiranju i medicinskih maski koje nam uskraćuju kisik pa sve do teze da je svjetska elita namjerno pustila tu bolest kako bi smanjila svjetsku populaciju.

No, ona koja je meni osobno bila kap koja je prelila čašu, možda baš zato što je povezana s mojom temom, bila je ona kada je negdje u zimu 2020. godine Alis Marić, najpoznatija hrvatska *book-bloggerica*, s količinom pratitelja od nekoliko stotina tisuća ljudi, iskoristila filozofiju Zakona privlačenja i ideje o vibracijama kako bi umanjila ozbiljnost korona virusa.

Objavila je²⁸ kako nije moguće zaraziti se korona virusom ako vibriraš dovoljno visoko jer se taj virus nalazi na niskim frekvencijama i jednostavno neće doći do vibracijskog poklapanja²⁹. Istovremeno se u jednom Facebook komentaru hvalila i kako odbija nositi medicinsku masku, opisujući situaciju u kojoj ju je taksist koji ju je vozio zamolio da ju stavi, objašnjavajući da živi sa starijim ocem i da se za njega boji, što je ona odbila³⁰. Iako se na prvi pogled čini da druga situacija nije nužno povezana s prvom, nakon svega što sam naučila iz svog istraživanja, smatram da itekako jest. No tada, u tom trenu nisam točno znala definirati zašto me ta situacija toliko izbacila iz tračnica, ali shvatila sam da se moram odmaknuti od istraživanja kako ne bih svojim, u tom trenu snažnim, emocijama utjecala na krajnji ishod.

Sada, kad gledam unatrag, moja mi je reakcija jasnija. Elemente koje sam već tada vidjela i naslućivala u svojim podacima, iako ih nisam još znala jasno definirati, vidjela sam i u postupcima Alis Marić, samo uvećane i dovedene do ekstrema. Ono što sad znam da se u mojim podacima odnosilo na mentalitet vlastite odgovornosti kao odraz individualizma i uloge svjesnog kreatora, kod nje se prikazao kao egoizam lišen empatije. Koncept postojanja i slijeđenja vlastite istine kao odraz prihvaćanja vlastitog svetog jastva, kod Marić se prikazao kao potpuno i radikalno odbacivanje znanstvenih autoriteta. Sama Ana nije imala nikakve slične javne istupe i po resursima koji su mi dostupni nije baš jasno kakvo je njeno mišljenje o tome, jer ona niti je takvo što javno poticala niti osuđivala. No, poanta je da učenje koje Ana dijeli može proizvesti takva shvaćanja i ljude koji na takav način primjenjuju naučeno. A kada takve postupke i mišljenja o ovako osjetljivim temama javno dijele ljudi koje na društvenim mrežama prati oko pola milijuna ljudi, onda to više i nije toliko bezazleno.

U trenutku kada se većina država muči da privuče dovoljno ljudi za cijepljenje protiv Covida19 kako bi se ostvario kolektivni imunitet, ne mogu, a da se ne zapitam u kojoj mjeri mentalitet i

²⁸ Originalne su objave izbrisane, vjerojatno radi medijske hajke koju su izazvale. Iz tog ih razloga nije moguće direktno referencirati. Umjesto toga ću referencirati neke od medijskih članaka koji svjedoče o ovome događaju i koji sadrže fotografije objava u pitanju.

²⁹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrvatska-blogerica-siri-opasne-lazi-o-koroni-prati-je-pola-milijuna-ljudi/2236290.aspx> ; Index.hr. Pristupljeno 10.9.2021.

³⁰ <https://www.telegram.hr/zivot/svi-dijele-sumanutu-objavu-blogerice-koju-prati-pola-milijuna-hrvata-napala-je-taksistu-ier-je-trazio-da-stavi-masku/> ; Telegram.hr. Pristupljeno 10.9.2021.

način razmišljanja koji proizlazi iz New Agea, pa tako i ideji o Zakonu privlačenja, doprinosi rastućoj skepsi prema znanosti i društvenim institucijama općenito. Repalust et al. 2017. su godine proveli studiju u Hrvatskoj kojom su htjeli istražiti koji su to faktori koji utječu na odluku roditelja da svoju djecu cijepe samo djelomično ili uopće ne. Rezultati su pokazali da su dva sociokulturna čimbenika koja su značajno utjecala na odbijanje cijepjenja bila visoka samoprocijenjena religioznost i korištenje alternativnih načina liječenja (ibid. 1051). Oba faktora bi mogla biti odraz kretanja društva prema post-materijalističkoj kulturi koja naglašava individualnost i ljudska prava te doprinosi skepsi prema institucijskom autoritetu (ibid. 1052). Slučajno ili ne, upravo su to obilježja New Agea i njemu pripadajućih praksi i struja misli, o čemu sam govorila u poglavljima od 4.2.1. do 4.2.3. Kako Repalust et al. (2017: 1052) napominju, veći individualizam ne mora sam po sebi dovoditi do takvih lošijih odluka.

No, u svjetlu filozofije Zakona privlačenja i New Agea generalno, promatranje vlastitog jastva kao svetog daje individualizmu jednu posebnu notu i važan sloj značenja. Donošenje odluka o necijepjenju kao i korištenje alternativnih pristupa liječenju apsolutno ima smisla kao posljedica osvještavanja vlastitog svetog jastva i slijeđenja istine koju nam ono otkriva, a koje se manifestira u tome da li nešto s nama 'rezonira' ili ne. Jer u ovoj se priči prati vlastita istina, a ne tuđa. Uvijek je pitanje koje se postavlja: Da li je ovo ispravno za mene? Za ono tko ja jesam? I tu svi argumenti o cijepjenju i kolektivnom imunitetu, na neki način, mogu izgubiti na važnosti jer najvažnija je vlastita odgovornost prema sebi. U tom smislu pojedinac sam sebe ne smatra odgovornim za druge ljude jer su oni odgovorni sami prema sebi. I tako teret tuđe potencijalne zaraze i bolesti više nije na meni kao pojedincu, nego na tome drugome. I upravo to vidimo u priči o Alis Marić kada odgovara taksistu sa: „Ne vidim poveznicu između mene i vašeg oca.“ Tu vrlo jasno pokazuje da u toj situaciji ne vidi zašto bi se njena odgovornost trebala proširiti na vozača i njegovog oca, jer njena je odgovornost usmjerena prema sebi samoj. I zato ne nosi masku. Jer ona se prema svojem vjerovanju za svoju vibraciju pobrinula i time ispunila odgovornost prema vlastitom biću. A na drugima je da se pobrinu sami za svoju vibraciju.

Mišljenja iznesena u ovom poglavlju izlaze ponešto izvan okvira ovoga rada, no nadam se da sam ovim radom uspjela prikazati da u alternativnim pristupima duhovnosti mogu postojati elementi religioznosti, a koji se, barem kod učenja Ane Bučević, primarno očituju u konceptu

svetog jastva i procesu sakralizacije jastva. Smatram da upravo tako obojana individualnost može biti jedan od mogućih faktora utjecaja na neke od društvenih izazova kojima u zadnje vrijeme svjedočimo. Također mi se čini da se odbacivanjem strogog odvajanja pojma religioznosti od alternativnih pristupa te pristupanjem proučavanju njihove potencijalne povezanosti doista mogu prikupiti neka nova saznanja te se nadam da ovaj rad ide u prilog tome.

5.0. Zaključak

Pojam religije nerijetko se veže uz pojam institucionalizirane religije, no religioznost postoji i izvan institucionalnih okvira, obično na osobnoj razini. Prema Pandianu (1991), osnovni religijski proces je proces stvaranja svetog jastva. Religijski pokreti, obično vođeni prorocima, vrlo često religijske elemente ispoljavaju u obliku šamanskog svetog jastva, te mitovima i ritualima. Jedno od važnijih obilježja šamanskog svetog jastva svakako je komunikacija s natprirodnim koja je obilježena fizičkim ili psihološkim elementima. U kompleksnijim je religijama češće prisutno svećeničko sveto jastvo koje komunicira *prema* natprirodnom i obilježeno je društvenim elementima.

New Age, poznat i kao moderna duhovnost, obilježen je raznolikošću praksi koji mu pripadaju, demonizacijom društva i izraženim individualizmom, a, prema Houtman i Aupersu (2008), njegova osnovna doktrina može se svesti na pojam sakralizacije jastva. Ana Bučević, kao prikladna mješavina motivacijskog govornika i *life coacha*, utjecajna je duhovna figura sa tisućama pratitelja na društvenim mrežama i mnogo uspješno izdanih knjiga i projekata iza sebe, kao i rasprodanih seminara. Konceptom vlastite odgovornosti, „svi su u pravu“ stavom i zahtjevima za odmicanjem od utjecaja društva te skidanjem njegovih slojeva, Anino učenje sasvim ulazi u okvir *New Agea*.

Odlaskom na njezin seminar, doznala sam da Ana na svoje seminare gleda kao na edukaciju i na sebe kao osobu koja nas je došla podsjetiti tko smo zaista. Iskusila sam i osjetila vlastito nerazumijevanje njenog Diskursa, kao i emotivni intenzitet i ježenje koje se pripisuje iskustvu stapanja sa vlastitom dušom. Konačni rezultat ovog istraživanja dobiven je kvalitativnom analizom i pristupom utemeljene teorije, iz kojeg je isplivalo usklađivanje s nefizičkim kao središnja kategorija koja se sastoji od tri osnovne potkategorije: kreiranje, osvještavanje i vjera. Krajnja je svrha ove tri potkategorije da kada su u međusobnoj sintezi odvedu pojedinca na put transformacije iz promatrača u svjesnog kreatora, onog koji je svjestan božanskog u sebi i moći koja s tim dolazi te koristi to znanje kako bi upravljao svojim životom i svojom stvarnosti. Upravo je u ovom procesu obilježen proces stvaranja svetog jastva koji Pandian (1991) smatra osnovnim religijskim procesom.

Šamansko se jastvo odražava u fizičkim elementima uključenima u komunikaciju s natprirodnim, primarno u obliku emocija i ježenja. Moguće je ostvariti i direktniju komunikaciju s natprirodnim, obično putem meditacije u obliku kanaliziranja, a zabilježeno je da je i sama Ana opetovano imala takva iskustva. Mitovi koje Ana prenosi i u koje vjeruje ono su što pojedincu pruža osjećaj utjehe, stabilnosti i mira. Upravo zbog toga u vlastitoj svetosti pojedinac može pronaći osobnu koheziju i životni značaj. Sve u svemu, Anino učenje sadrži religijske elemente, onakve kakvima ih je Pandian definirao te je poželjno nastaviti istraživanje u ovome smjeru kako bi se mogli donijeti i neki zaključci o potencijalnom društvenom utjecaju ovakvih učenja.

Literatura

- AUPERS, Stef i Dick HOUTMAN. 2008. „The Sacralization of the Self: Relocating the Sacred on the Ruins of Tradition“ *Religion: Beyond a Concept*. Fordham University Press, 798-812.
- BELAJ, Marijana. 2014. „Religijske teme u hrvatskoj etnologiji u proteklih četvrt stoljeća“. U: Radulović, L. & Erdei, I. (ur.) *Zbornik radova sa naučnog skupa "Etnos", religija i identitet: naučni skup u čast Dušana Bandića*. Univerzitet u Beogradu: Beograd, 13-24.
- BERNARD, Russell H. 1998. *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. London: Altamira Press
- BUČEVIĆ, Ana. 2017. *Što (ni)je ljubav*. Kontakt plus d.o.o.
- BUČEVIĆ, Ana. 2018. *Biti i imati*. Kontakt plus d.o.o.
- BUČEVIĆ, Ana. 2018. *Safari duha: Knjiga o mudrosti odgoja*. Kontakt plus d.o.o.
- BUČEVIĆ, Ana. 2019. *Dnevnik svjesnog kreatora*. Safari duha d.o.o.
- BUČEVIĆ, Ana. 2020. *Umijeće kreiranja realnosti: Vodič za svjesne kreatore*. Safari duha d.o.o.
- BUČEVIĆ, Ana. 2020. *U Vortexu ostvarenih želja*. Safari duha d.o.o.
- CHARMAZ, Kathy. 2006. *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. London; Sage Publications
- CORNWALL, Marie et al. 1986. „The Dimensions of Religiosity: A Conceptual Model with an Empirical Test“. *Review of Religious Research*. Springer, Vol. 27, No.3: 226-244.
- DURKHEIM, Emile. 1915. *The Elementary Forms of Religious Life*. G. Allen & Unwin, London. Preveo Joseph W. Swain.
- FRANCIS-VINCENT, Anthony et al. 2015. „Religiosity“. U *Religion and Conflict Attribution: An Empirical Study of the Religious Meaning System of Christian, Muslim and Hindu Students in Tamil Nadu, India*. Brill: 86-101. DOI:10.1163/9789004270862_005
- GEE, James Paul. 2005. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge. 2nd ed.
- GEERTZ, Clifford. 1960. *The Religion of Java*. Chicago.

- GEERTZ, Clifford. 1966. „Religion as a Cultural System.“ U *Anthropological Approaches to the Study of Religion*. Ur. M. Banton. London: Tavistock Publications. 1–46.
- PAGIS, Michal. 2016. „Fashioning Futures: Life Coaching and the Self-Made Identity Paradox“ *Sociological Forum*. Vol. 31, No. 4. Wiley: 1083-1103.
- PANDIAN, Jacob. 1991. *Culture, Religion, and the Sacred Self: A Critical Introduction to the Anthropological Study of Religion*. New Jersey: Prentice Hall
- RADIĆ, Maja Silobrčić. 2017. *Usporedba pokazatelja o vodećim javnozdravstvenim problemima u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji*. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2017/01/Pokazatelji_RH_EU.pdf
- REPALUST, Anja et al. 2017. „Childhood vaccine refusal and hesitancy intentions in Croatia: insights from a population-based study.“ *Psychology, Health & Medicine*, 22:9, 1045-1055, DOI: 10.1080/13548506.2016.1263756
- SALDAÑA, Johnny. 2009. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Los Angeles, Sage Publications.
- ZRINŠČAK, Siniša. 2008. „Što je religija i čemu religija: sociološki pristup“. *Bogoslovska smotra*, Vol. 78, No. 1: 25-37.

Izvori

Sve navedene stavke pripadaju Ani Bučević i njenom YouTube kanalu pod nazivom *Safari duha*. Svim sam navedenim stavkama pristupila u periodu između svibnja 2020. i svibnja 2021. godine.

BUČEVIĆ, Ana. 2013. *EFT – za privlačenje čuda u naš život*, YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=02-z_1GJWW8

BUČEVIĆ, Ana. 2015. *Zašto zaboravljamo tko smo?*, YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=ZmHtvJ0e_DM

BUČEVIĆ, Ana. 2015. *Da li naša duša planira životne izazove?*, YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=HopzG5dE_pl

BUČEVIĆ, Ana. 2015. *Vibracija i čudo života*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=eIWjOYQ0wIQ>

BUČEVIĆ, Ana. 2016. *Kako naša duša vidi život?*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=k2S1cr0ogRs&t=2s>

BUČEVIĆ, Ana. 2016. *Vortex (vibracijska realnost)*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=KSRreygPlyE>

BUČEVIĆ, Ana. 2017. *Čarolija života*. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=rjE5rotH_Ss

BUČEVIĆ, Ana. 2018. *Kako promijeniti emociju bez obzira na realnost?*, YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=zsi4U_9wUDs

BUČEVIĆ, Ana. 2018. *Najvažnija karika u promjeni realnosti*, YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=kdPNm0qe_oU

BUČEVIĆ, Ana. 2018. *Negativne emocije, ekspanzija i Vortex*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=0iKXnne7Cgg>

BUČEVIĆ, Ana. 2019. *Osvijestiti smrt znači osvijestiti život!*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=iKrMhRbGBrs>

BUČEVIĆ, Ana. 2020. *Poruka Abrahama*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=ziZP30ExfzU>

BUČEVIĆ, Ana. 2020. *Da li je dovoljno za kreiranje u to povjerovati?*, YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=g5GbX9hYgc8>